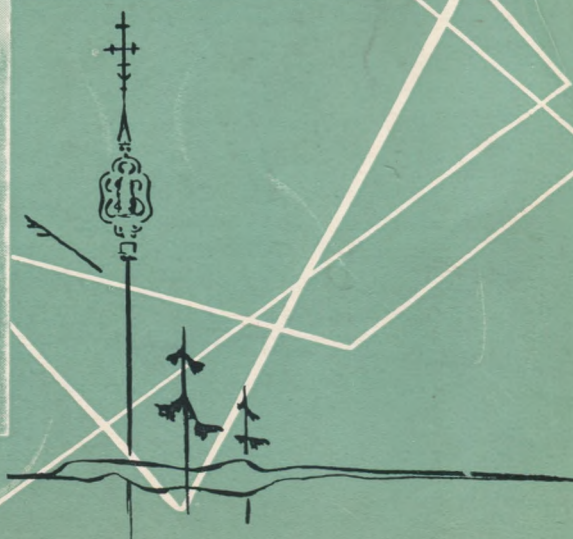

Laiskai **LIETUVIAMS**

1954 GRUODIS (DEC.) VOL. V, NO. 11

T U R I N Y S

MARIJOS METAMS BAIGIANTIS — Prel. J. Balkūnas	321
MALDA Į MARIJĄ — Kun. A. Lipniūnas	325
VILNIAUS AKADEMIJA IR JOS REIKŠMĖ LIETUVAI — Z. Ivinskis	326
AR MOKSLAS PRIEŠINGAS RELIGIJAI? — Dr. J. Mačernis	332
NE VIEN AMŽIUS KALTAS — Kunigas Jonas	335
KLAUSIMAI JAUNIMUI — Redaktorius	338
KALĖDŲ PASLAPTIS — Raganėlė	339
AR IŠPAŽINTIS ATLEIDŽIA BAUSMĘ? AR PRISIPAŽINTI? — Redaktorius	341
PASKUTINĖS VOLTAIRE DIENOS — B. Markaitis, S. J.	343
IŠ FILMŲ PASAULIO — B. Markaitis, S. J. ir R. F.	347
1954 M. TURINYS	349

Viršelyje: *Marija su Vaikeliu* (B. Hummel)

Visiems mūsų mieliems Skaitytojams, Rėmėjams ir Bendradarbiams linkime tikro širdies džiaugsmo Šv. Kalėdų dieną ir gausios Išganytojo palaimos Naujiesiems Metams.

“L. L.” Redakcija ir Administracija

LETTERS TO LITHUANIANS. Published monthly except July and August, when bi-monthly, by The Jesuit Fathers of Della Strada, Inc., 5541 S. Paulina St., Chicago 36, Illinois. Yearly subscription two dollars. Single copy 20 cents. Entered as second class matter at the Post Office at Chicago, 111. Additional office of mailing in Putnam, Conn.

LAIŠKAI LIETUVIAMS leidžiami Tėvų Jėzuitų kas mėnesį, išskyrus liepos-rugpiūčio dvimėnesinį. Redaguoja T. Juozas Vaišnys, S. J. Administratorius Petras Kleinotas, S. J. Redakcijos ir Administracijos adresas: 5541 S. Paulina St., Chicago 36, 111. Telefonas: HEmlock 4-1677. Metinės prenumeratos kaina du doleriai. Atskiras numeris 20 centų.

N. P. Seserų Spaustuvė, Putnam, Conn.

Viršelis J. Pilipausko, vinjetės V. Vijeikio

1954 M. GRUODŽIO (DEC.) MĖN.

VOL. V, NO. 11

MARIJOS METAMS BAIGIANTIS

Šių metų gruodžio 8 d. sueina lygiai šimtas metų nuo Marijos Nekalto Prasidėjimo dogmos paskelbimo. Šiai sukakčiai paminėti 1954-ieji metai buvo pavadinti Marijos metais. Šiais metais Bažnyčia ypatingomis maldomis ir iškilmėmis stengėsi gerbti Nekaltai Pradėtąją Dangaus Karalienę. Ir lietuviai įvairiais būdais Marijos metus paminėjo parapijose, vienuolynuose, suvažiavimuose. Visi prašė Marijos užtarimo mūsų tautos laisvei atgauti.

Nors Nekalto Prasidėjimo dogma Bažnyčios paskelbta tik 1854 metais, bet jau nuo pirmųjų krikščionybės amžių šia tiesa buvo tikima. Nėra nė vieno popiežiaus, kurs tokiam tikėjimui būtų pasipriešinęs. Tridento visuotiniame susirinkime buvo paskelbta, kad kiekvienas žmogus ateina į šį pasaulį su gimtąja nuodėme, bet ši bendroji taisyklė neliečia Marijos. Beveik kiekvienas popiežius ragino žmones prie didesnio Palaimintosios Mergelės garbinimo. Gerbdami Marijos Nekaltą Prasidėjimą, mes garbiname ir Dievą, kurs jai suteikė šią malonę.

Marija prasidėjo ir gimė iš tėvo ir motinos, kaip ir kiekvienas Adomo ainis, bet ypatinga Dievo suteikta privilegija, ji nepaveldėjo Adomo kiekvienam žmogui užtrauktos nuodėmės. Ji nuo gimtosios nuodėmės buvo laisva nuo paties pirmojo savo

prasidėjimo momento, nuo gyvybės užsimezgimo pradžios. Bet dėl ko Bažnyčia taip ilgai šios dogmos nepaskelbė? Tik devynioliktame amžiuje buvo formaliai paskelbta tai, kas jau nuo pirmųjų amžių buvo tikėta.

Bažnyčia skelbia dogmas

Bažnyčia turi galią nutarti, kas yra privaloma tikėti ir kas ne. Šią galią jai suteikė pats Kristus, kai šv. Peterui davė Dangaus Karalystės raktus ir kai siuntė Šv. Dvasią, kad ji Bažnyčią saugotų nuo suklydimo. Išganytojas pasakė, kad pragaro vartai jos nenugalės, kad Jis bus su Bažnyčia per visas dienas iki pasaulio pabaigos. Savo galią Bažnyčia pavartoja tik tada, kai atsiranda labai svarbus reikalas.

Pirmomis Bažnyčios dienomis popiežiai iškilmingai neskelbė, kad Marija yra Dievo Motina, nes visi tuo tikėjo, niekas nekėlė jokio abejojimo. Bet kai penktajame amžiuje Nestorijus pareiškė netikįs, kad Mergelė Marija yra Dievo Motina, tada popiežius šv. Celestinas sušaukė Visuotinį Susirinkimą, kuris pasmerkė Nestorijų ir paskelbė Marijos Motinystės dogmą. Panašiai ir kituose klausimuose, kai kyla kokios nors klaidingos nuomonės ar abejonės. Bažnyčia viską nuodugniai ištiria, išstudijuoja ir iškilmingai paskelbia.

Bernardino Luini

MERGELĖ MARIJA

ką visi privalo priimti ir tikėti. Jei kas kokia nors tiesa netikėtų prieš oficialų jos paskelbimą, tai dar nebūtų eretikas, bet jei netikėtų po paskelbimo, tai būtų atskirtas nuo Bažnyčios.

*Tikėjimas Nekaltu Marijos
Prasidėjimu*

Nekalto Prasidėjimo tiesa yra žinoma iš Apreiškimo. Protas taip pat ją gali suprasti, susipažinęs su Įsikūnijimo paslaptimi. Dievas yra pats

šventumas. Jis negali savo kūnišką prigimtį imti iš nešvento kūno. Taip Pijus IX išaiškino, kad Jėzus Kristus, kurio Tėvas yra Visagalis Dievas, negalėjo gimti iš nuodėmės suteptos motinos. Savo visagalybe jis padarė išimtį iš to įstatymo, kad visi žmonės gimsta su Adomo nuodėme. Marija yra vienintelis žmogus, nedalyvavęs Adomo nuodėmėje.

Tikintieji taip suprato jos nekaltumą, ir niekas nekėlė jokių abejonių. Priešingas mokslas būtų sukėlęs pa-

sipiktinimą ir pasipriešinimą. Arkan-gelas Gabrieliūs pasveikino Merge-lę Mariją žodžiais: "Sveika, malonės pilnoji." Kaip galėtų jis taip sveikin-ti, jei ji nebūtų pilna malonės arba turėtų gimtosios nuodėmės dėmę? Tiesa, buvo teologų, kurie bandė teigti, kad Mariją Dievas išlaisvino iš gimtosios nuodėmės po prasidėji-mo, bet bendra Bažnyčios mintis bu-vo ir yra ta, kad ji pradėta be gim-tosios nuodėmės.

Šv. Jonas evangelistas sako: "Yra dar daug ir kitų dalykų, kuriuos Jė-zus padarė. Jei kiekvienas jų būtų atskirai parašytas, tai manau, kad ir visas pasaulis negalėtų sutalpinti tų knygų, kurios reiktų parašyti" (Jo. 21, 25). Kiekvienas Kristaus žodis yra apreiškimas. Ne viskas galėjo būti užrašyta, daug tiesų mokyta tik gyvu žodžiu. Šitas gyvas žodis yra vadinamas padavimu. Jo vertė yra tokia pat kaip ir apreiškimo, surašy-to Šventame Rašte. Padavimu dau-giausia ir grindžiama Nekalto Pra-sidėjimo tiesa.

Šv. Jokūbo laiške niekur nepami-nėtas Nekaltas Prasidėjimas, bet to paties šv. Jokūbo liturgijoje, pasiliku-sioje nuo šio apaštalo laikų, randa-me Nekalto Prasidėjimo kultą. Taip pat ir šv. Morkaus, šv. Jono Chrizos-tomo ir šv. Bazilijaus liturgijose kal-bama apie Mariją, "nekaltą", "visiš-kai nepalietą" ir "be dėmės".

Apie Marijos Nekaltą Prasidėjimą šv. Ambraziejus ir šv. Jeronimas ra-šo taip, kaip apie jokios abejonės nekeliančią tiesą. Šv. Augustinas, šv. Jonas Damaskietis, šv. Bonventūra, šv. Albertas Didysis, šv. Bernardinas Sienietis, šv. Alfonsas Liguori taip pat aiškina jos gimimą be gimtosios nuodėmės.

Taip iki šešioliktojo šimtmečio visi Kristaus sekėjai, net ir 1054 m. nuo

Katalikų Bažnyčios atsiskyre schiz-matikai, buvo uolūs Marijos garbin-tojai. Tik Martynas Liuteris jau nuo 1517 metų atkalbinėjo tikinčiuosius nuo Marijos garbinimo. Protestantiz-mas neigė Marijos dievišką motinys-tę, jos aukštesnį šventumą už kitus šventuosius, o kai kurie, neigdami net Kristaus dievybę, neigė ir Mari-jos šventumą bei nekaltumą. Jie mė-tė Marijos paveikslus ir statulas iš savo bažnyčių, sakydami, kad Ma-rijos kultas mažina Dievo kultą. Tas paskatino katalikus dar labiau Mari-ją pamilti ir gerbti. Savo raštais prieš protestantus ją gynė šv. Petras Kani-zijus, šv. Laurynas iš Brindisi ir šv. Robertas Bellarmino.

Tridento susirinkimas (1547 m.) ne-svarstė šios tiesos, bet pagyrė popie-žiaus Siksto IV skirtas privilegijas (1471 m.) Nekalto Prasidėjimo mi-šioms ir kunigiškoms maldoms. Iš-tisus tris šimtmečius Bažnyčia lau-kė, kol paskelbė Nekaltą Prasidėji-mą tikėjimo dogma. Tiesa, tame lai-kotarpyje net trisdešimt trys popie-žiai skyrė ir daugino atlaidus už pa-maldumą į Nekaltą Prasidėjimą. Teo-logai daug rašė, pamokslininkai daug kalbėjo ir aukštino Mariją. Daug bažnyčių pavadinta Nekalto Prasidėjimo vardu. Ir lietuvių Mari-jonų vienuolija, įsikūrusi 1673 m., pasirinko Nekalto Prasidėjimo var-dą. Menininkai kėlė Marijos garbę ir grožį savo paveikslais. Murillo, Tiziano, Michelangelo, Leonardo da Vinci ir Rafaelio kūrinių iki šiol dar niekas neviršija. Taip Bažnyčia įvai-riais keliais vis artėjo prie Nekalto Prasidėjimo dogmos paskelbimo.

Dogmos paskelbimas

Jau viduramžiais Bažnyčia buvo pasiryžusi skelbti Nekalto Prasidėji-mo dogmą. Kuone visos vienuolijos

Šv. Sostą to prašė, joks katalikų universitetas tam nesipriešino. To norėjo teologai, vyskupai ir tikintieji. Gal tik mirtis popiežiui Grigaliui XVI sutrukdė paskelbti šią dogmą. Jo darbą tęsė ir Pijus IX, paskirdamas dvidešimt žymių teologų studijuoti šiam klausimui. Drauge šitą reikalą svarstė kardinolai, vyskupai, teologai. Tikintieji meldėsi, kad Šventosios Dvasios įkvėpta Bažnyčia greičiau šią dogmą paskelbtų.

Kai iš visur ėjo prašymai paskubinti dogmos paskelbimą, kai vyskupai vienbalsiai raštu patvirtino kunigų ir tikinčiųjų norą, dar dvejus metus popiežius laukė. 1852 m. jis paskyrė dar kitą teologų komisiją, kurie savo sprendimą perdavė kardinolams. Visų sprendimai sutapo, ir popiežius nutarė paskelbti Nekalto Prasidėjimo dogmą.

1854 m. į Romą suvažiavo kardinolai, vyskupai ir teologai. Šimtas penkiasdešimt vyskupų keturias dienas diskutavo apie šį klausimą. Galutinį žodį tarė popiežius ir kardinolai specialioj konsistorijoje. Buvo paruoštas dogmos skelbimo dokumentas, kurį popiežius iškilingai paskelbė 1854 m. gruodžio mėn. 8 dieną.

Popiežius Pijus IX dogmatinėje bulėje "Ineffabilis Deus" skelbia: "Doktrina, kuri sako, kad Švenčiausioji Mergelė Marija pirmame savo prasidėjimo akimirksnyje ypatinga Visagalio Dievo malone ir privilegija dėl Jėzaus Kristaus, žmonių giminės Gelbėtojo, nuopelnų yra nuo visokios pirmapradės kaltės suteptimo apsaugota ir laisva, yra Dievo apreiškta ir todėl visų tikinčiųjų turi būti tvirtai ir pastoviai tikima."

Praėjus ketveriems metams po dogmos paskelbimo, 1858 m. vasario 11 d. Marija apsireiškia Liurde šv. Bernadetai Soubirous. Po to dar keletą

kartų ji jai pasirodo ir kovo 25 d., Marijos Apreiškimo šventėje, pasisako: "Aš esu Nekaltas Prasidėjimas". Marija stebuklais patvirtina tai, ką Bažnyčia paskelbė. Pirmaisiais 50 metų Liurde užregistruota ir patikrinta apie 4000 stebuklingų pagijimų iš įvairių ligų. Ir iki šiol kasmet įvyksta bent 15 stebuklingų pagijimų.

Nuo Liurdo apsireiškimo iki dabar įvairiose vietose Marija yra pasirodžiusi. 1917 m. ji pasirodo Fatimoje ir pasako: "Aš esu Šventojo Rožančiaus Karalienė, aš noriu, kad paaugotumėte pasaulį ir Rusiją mano Nekalčiausiai Širdžiai." Visą šį šimtmetį po dogmos paskelbimo Marija pasirodė dažniau negu bet kada istorijoje. Tas, gal būt, patvirtina jos pasitenkinimą Nekalto Prasidėjimo dogmos paskelbimu.

Marijos metai

Popiežius Pijus XII, skelbdamas Marijos metus, savo enciklikoje "Fulgens corona gloriae" nurodo šių metų tikslą: pagyvinti žmonių širdyse katalikišką tikėjimą, išugdyti karštą pamaldumą į Švenčiausią Dievo Motiną, paskatinant uoliau sekti jos gyvenimo nekaltumą, geriau laikytis Jo įsakymų, vengti nuodėmių ir paprašyti Dangiškąją Motiną jos galingo užtarimo mūsų laikų sunkenybėse, ištikusiose ištisas tautas ir drauge Katalikų Bažnyčią.

Ko mes lietuviai galėtume prašyti Marijos, baigdami šiuos šventuosius jubiliejinius metus? Mūsų vyskupai tremtyje savo ganytojiškame laiške primena Šventojo Tėvo norus. Šventasis Tėvas ragina ypatingai mels-tis už šių dienų jaunimą, kad tarp daugybės pavojų jis augtų kilnus, skaistus ir nesuteptas, kad jis nenukryptų į tai, kas žalinga ir bloga, bet

kad kreiptųsi į tai, kas gražu, meilės verta ir kas pakelia dvasią.

Jis ragina melstis už visus žmones, jaunos ir senus, kad jie visi šviestų savo krikščionišku sąžiningumu ir didžiadvasiškumu, kad šeimos gyvenimas pasižymėtų nepažeidžiama ištikimybe, sutikimu, savitarpine pagalba, kad vaikai būtų tinkamai ir šventai auklėjami. Jis ragina melstis, kad senieji galėtų džiaugtis gero gyvenimo vaisiais, su viltimi laukdami atlyginimo už savo darbus.

Toliau Šventasis Tėvas rašo savo enciklikoje, kad visi prašytų Dievo Motiną duonos alkaniesiems ir teisybės prispaustiesiems, sugrįžimo į tėvynę tremtiniais, išvartiesiems iš savo krašto, svetingos pastogės benamiams, prideramos laisvės neteisinaigai pasmerktiems į kalėjimus ir į koncentracijos stovyklas. Reikia pra-

šyti visiems, gyvenantiems neapykantoje ir pavyde, broliškos meilės, sutarimo ir darnaus sugyvenimo, paremto tiesa, teisingumu ir gerais santykiais.

Ypatingu būdu Šv. Tėvas ragina visus melstis už Katalikų Bažnyčią, kad visame pasaulyje ji galėtų džiaugtis priderama laisve. Mes labai gerai žinome, kokie baisūs persekiojimai siaučia prieš Katalikų Bažnyčią daugelyje kraštų. Mes lie-tuviai tai labai gerai žinome iš savo patyrimo, todėl mūsų maldos turi būti ypatingai karštos ir gausios, sujungtos ir su atgailos darbais. Tai padės mums labiau suartėti su Dievu ir užsipelnyti Jo malonių. Tepadedu mums Nekaltai Pradėtoji Mergelė, testiprina kiekvieną mūsų pasiryžimą Dievo ir Tėvynės tarnyboje.

Prel. Jonas Balkūnas

MALDA Į MARIJĄ

O Marija, Tu Dangaus išrinktoji dukra ir žemės palaimintoji Motina. Tu mums kaip saulė, praeinanti erdvėmis ir liečianti pilką mūsų žemę.

Mes girdime, lyg iš amžių glūdumos, Tavo balsą, tariantį "Fiat", mes matome Tavo auką, beglobiant Dangaus Kūdikį, mes regime Tavo kančią, pražydusią po kryžiumi Golgotoje.

Tu mums pasišventimo, aukos ir kančios Motina. Tu Motina nekaltų kūdikių šypsni, skaidrios jaunuolių meilės, lūžių ir nelaimių paliestųjų dejonų.

Tu Motina visų žemės vaikų, visų – ir tų, kurie sukniubę ant kelių, kreipia į Tave savo maldaujančius žvilgsnius, ir tų, kurie nedrįsta į Tave ištiesti savo rankų.

Tu Motina ir tų, kurie suklaupę šiandien Aušros Vartuose, Pažaisly, Šiluvoj, paprastose namų šventovėse kreipiasi į Tave, ilgėdamiesi paguodos, laisvės ir ramybės.

Tu Motina ir mūsų, kurių širdys pagrauztos Tėvynės ilgesio ir kančios. Suklaupę nūnai prie Tavo kojų, o Marija, mes siunčiame Tau savo maldas, supintas iš gegužės žiedų, iš bundančio pavasario vėjelio, iš gilaus laisvės ilgesio.

Globok Tave mylinčius, guosk kenčiančius, gražink į savo Tėvynę išsklaidytus po pasaulį tremtinius, išmelsk laisvę tautoms ir taiką žmonijai. Amen.

(Ši malda yra parašyta a. a. kun. Alfonso Lipniūno Stutthof'o koncentracijos stovykloje 1944 m. gegužės mėnesį. Ją lietuviai kaliniai kasdien kalbėdavo.)

Vilniaus Akademija ir jos reikšmė Lietuvai

(375 metų sukakčiai paminėti)

Vilniaus Akademija, amžiams bėgant

Visada reikės stebėtis, kokį šuolį Lietuva buvo padariusi savo švietimo srityje po 1918 metų. Kūrėsi gimnazijos, organizavosi specialios profesinės mokyklos, įsisteigė Lietuvos Universitetas. Atsikėlusios tautos gaivalingas noras veržtis į šviesą, į mokslą yra vienas įdomiausių socialinių bei kultūrinių reiškinių nepriklausomoje Lietuvoje.

Tam tikro panašumo buvo ir 16-jo amžiaus antrojoje pusėje. Iki Zigmanto Augusto (1548-1572) laikų pradžios Lietuva neturėjo nė vienos aukštesnės mokyklos. To meto rašytojas Mykolas Lietuvis su skaudančia širdimi pareiškė, kad Lietuvoje nėra gimnazijų. Nebuvo nė jokios kunigų seminarijos. Vilniuje prie katedros ir prie šv. Jono bažnyčios buvo parapijinės mokyklos. Jų buvo vienur kitur ir kitose parapijose. Šita vos rusenanti švietimo liepsnelė per dešimtį metų po Zigmanto Augusto mirties taip išsiliesnojo, kad nušvietė visą Didžiąją Lietuvos Kunigaikštystę.

Per porą šimtmečių Gedimino miestas buvo pagarsėjęs kaip svarbiausias karo centras (trys pilys), svarbus administracinis punktas. Didžiojo Lietuvos Kunigaikščio rezidencija, vyskupo sostinė, tolimos užsienio prekybos centras. Vilnius tapo ir svarbiausiu Lietuvos mokslo židiniu. 1570 m. jėzuitai čia įkūrė savo kolegiją. O šalia jos paskui lipdėsi ir įvairios kitos mokslo bei švietimo įstaigos.

1582-3 metais Vilniuje buvo jau net trys seminarijos (popiežinė, diecezinė ir gudų sritims), neminint Protasevičiaus ir kitų atsirandančių "bursų", bendrabučių mokiniams.

Tačiau Lietuvos Bažnyčios bei kultūros istorijoje buvo reikšmingiausi sukaktuviniai 1579-ieji metai. Lietuvos - Lenkijos valdovas Steponas Batoras grįžo iš sėkmingo žygio prieš Maskvos Joną IV-ąjį (Baisųjį). Jis suteikė Vilniaus jėzuitams privilegiją įkurti aukštąją mokyklą, kurioje būtų dėstomi teologijos ir filosofijos mokslai ir teikiami laipsniai: teologijoje licencijatas ir doktoratas, o filosofijoje — bakalaureato ir magistro laipsniai. Vilniaus Akademijai buvo pripažintos tokios pat teisės kaip ir Krokuvos universitetui. Žymusis katalikybės atnaujintojas popiežius Grigalius XIII patvirtino visus Batoro aktus atskira bule. Gavusi stiprų formalinį pagrindą, naujoji Akademija vyskupo Protasevičiaus buvo gausiai aprūpinta reikalingomis lėšomis.

Išskyrus prieš 35 metus įkurtą protestantišką Karaliaučiaus universitetą (1544), Vilniaus Akademija ilgai buvo vienintelė aukštoji mokykla ne tik rytų Pabaltėje, bet ir rytų Europoje. Vėliau (1632) protestantai švedai įkūrė universitetą Estijos Tartu (Dorpat) mieste. 18-me amžiuje atsirado pirmasis stačiatikių universitetas Rusijoje (Maskvoje 1755 m.). Bet jėzuitų įkurtoji Akademija iki šiol yra buvusi vienintelė katalikiška aukštoji mokykla Didž. Lietuvos Kunigaikštijos plotuose. Ji buvo tikroji katali-

kiškos – lotyniškos kultūros skleidėja ne tik Lietuvos sostinėje, bet ir už Lietuvos ribų.

Kai jėzuitų ordinas buvo uždarytas, šita mokslo įstaiga, nors keitė savo pavadinimus ir buvo reformuojama, išliko ir toliau. Pasilikę jėzuitų turtai Lietuvoje ir Lenkijoje davė galimybės Edukacinei Komisijai (pirmoji "Švietimo Ministerija") toliau išlaikyti ir praplėsti tą žymią įstaigą. Akademija buvo pavadinta Vyriausiąja Lietuvos Mokykla, kur šalia plačiai dėstomų gamtos mokslų buvo įvesta ir medicina. Taip iš dviejų pirmykštės Akademijos fakultetų pasidarė beveik pilnas universitetas, nes teisių fakultetas buvo prijungtas dar 17-me amžiuje. Juk respublikos gyvenime buvo reikalingi ne tik teologai, bet ir valdininkai bei teisėjai.

Kai rusai per paskutinį padalinimą (1795) užėmė ir etnografinę Lietuvą, ši mokykla buvo pavadinta Vyriausiąja Vilniaus Mokykla. Pagaliau Adomui Čartorickiui pasisekė įgyti caro palankumą, todėl, padarius atitinkamą reformą, 1803 m. Vilniuje buvo atidarytas universitetas. Jo reikšmė Lietuvai, ypač lituanistiniam sąjūdžiui, buvo labai didelė. Juk tame universitete mokėsi ir visa eilė romantiškai nusiteikusių ir lietuviškai ėmusių rašyti bajorų. Vilniaus universiteto studentais yra buvę ir Daukantas su Valančiumi.

Po 1831 m. sukilimo universitetas buvo uždarytas (1832). Pasiliko tik dvi akademijos: medicinos ir teologijos. Ši paskutinioji, vadinama "Romos Katalikų Bažnytinė Akademija", 1848 m. buvo perkelta į Petrapilį.

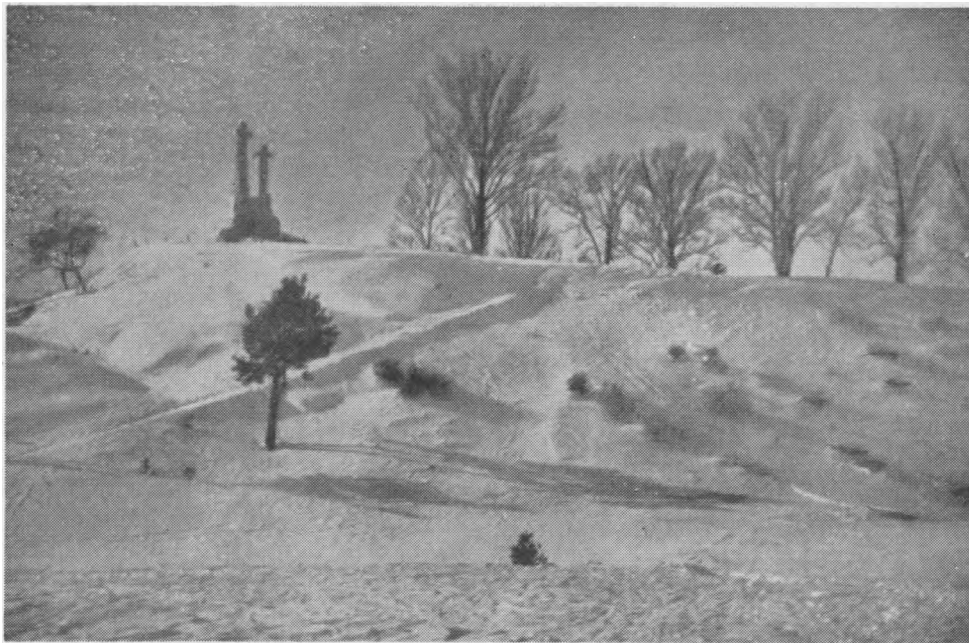
Kai tik Vilniuje 1918 m. pradėjo organizuotis Lietuvos valstybė, tuoj buvo imta ruošti projektus atidaryti Vilniuje ir universitetą. Bet savąjį

universitetą ten atidarė tik lenkai, pavadindami jį Stepono Batoro universitetu. Tik 1939 m. Lietuva tegalėjo įvykdyti savo planus. Antrasis Lietuvos universitetas buvo įkurtas ten, kur kitados mokėsi tiek daug lietuvių.

Tai yra kuo trumpiausiai atpasakoti Vilniaus Akademijos etapai, amžiams bėgant. Kiekvienas žvilgsnis, nesvarbu, ar jį mesime į 1939 m. įsteigtą, ar į 1803 m. reformuotą universitetą, pirmiausia nukrypsta į tą senutę, šiandien 375 metus skaitančią, Akademiją. Jos rūmai, biblioteka, profesoriai ir mokslinės tradicijos buvo tas svarbus branduolys, prie kurio, atsižvelgiant į būtinus laiko reikalavimus, galėjo būti prilipdomi nauji fakultetai, galėjo būti senieji mokslai reformuojami, bet senutė Akademija visuomet liko tvirtu pamatu.

Vilniaus Akademijos pradžia ir išsivystymas

Dažnai kokio nors žymaus dalyko atsiradimas sukelia neaiškumų, kai imama aiškinti jo pradžia. Pvz., įvairių asmenų reikšmė ilgai buvo nevienodai svarstoma, tyrinėjant laikraščio "Aušros" kilmę. Panašiai yra su spaudos draudimo panaikinimu, net su Didžiojo Vilniaus Seimo sušaukimo sumanymu. Ilgai taip pat buvo sunkiai sprendžiamas klausimas, kas buvo Akademijos sumanytojas Vilniuje. Šis klausimas natūraliai tuoj nuveda prie jėzuitų atkvietimo į Lietuvą. Iškeliamas vaidmuo veiklaus popiežiaus legato Commendoni. Taip pat daug reikšmės duodama vilniškiui Varmijos vyskupui, kardinolui Stanislovui Hozijui, kuris pas save į Braunsbergą buvo atsikvietęs jėzuitus ir ten jau turėjo ne tik jų kolegiją, bet ir popiežinę seminariją, o paga-

Trijų Kryžių kalnas Vilniuje.

liau ir teologinę akademiją. Nėra ap-
lenkiama reikšmė nė dosniojo sosti-
nės vyskupo Valerijono Protasevi-
čiaus. Jis savo gausiomis funkcijo-
mis Vilniaus jėzuitų kolegijai ir Aka-
demijai padėjo tvirtus ekonominius
pagrindus.

Įdomiausią studiją apie jėzuitų
Akademijos kilmę yra parašęs žy-
mus lenkų jėzuitų istorikas St. Bed-
narskis, tragiškai baigęs savo gyve-
nimą Dachau koncentracijos stovyk-
loje 1942 metais. Dviejų tomų leidi-
niu buvo paminėta 350 metų Vilniaus
Akademijos sukaktis (1929). Bednars-
kis, berods, yra panaudojęs visas
Romos jėzuitų archyvo nespausdin-
tas versmes, ir prie jo kondensuotos
bei gausiais šaltiniais paremtos stu-
dijos maža ką begalima pridėti. Tik
H. Baryczas, žinomas lenkų huma-
nizmo istorikas, nemaža rašęs apie
švietimo įstaigų praeitį, papildė Bed-

narskio veikalą. H. Baryczo nurodyti
šaltiniai leidžia tikėti, jog ne Com-
mendoni yra buvęs pirmasis jėzuitų
kolegijos klausimo iškėlėjas. 1561 m.
pavasariį Gniezno arkivyskupas Jo-
nas Przerembskis kvietė bažnytinės
provincijos sinodą, kurio programoje
buvo klausimas, koku būdu įsteigti
jėzuitų kolegijas įvairiose vietose
(jų tarpe ir Vilniuje), jeigu ten vietin-
nės kapitulos daro kliūčių. Nemaži-
nant Commendoni vaidmens ir prii-
mant dėmesin Baryczo surastą šalti-
nio nuotrupą, reikia pastebėti, jog
tikraisiais jėzuitų atkvietimo realiza-
toriais buvo St. Hozijus ir Protasevi-
čius. Vienas jų nuolat skatino, raši-
nėjo, o kitas Vilniuje paruošė sąly-
gas.

Dažnai minimas Zigmanto Augusto
vaidmuo, t. y. jo sumanymas, pasi-
lieka miglotas. Tiesa, iš gausios jė-
zuitų korespondencijos matyti valdo-

vo pažadai įsteigti Vilniuje Akademi-
miją. Bet tie laišakai parodo karaliaus
nuolatinį delsimą, charakteringą jo
valdymui, artėjant amžiaus galui, ir
jo baimę užrūstinti įtakingus Lietuvos
kalvinistus (pvz., Radvilas). Kad toji
valdovo baimė nebuvo be pagrindo,
parodė faktai po poros dešimtmečių,
kai buvo kuriama Vilniaus Akademi-
ja. Juk ir kietam Steponui Batorui bu-
vo sunku susikalbėti su Lietuvos, po-
nais kalvinistais. Šie užsispyrę aiš-
kino, kad toji Akademija būsianti
priešinga jų privilegijoms. Batoras
Lietuvos vice kancleriui Eustachijui
Valavičiui griežtai pareiškė, kad jei-
gu jis neprispaus prie dokumento
antspaudu, tai karalius to iš jo pa-
reikalaus, pats antspaudą prispaus,
bet jau daugiau Valavičiui jo nebe-
grąžins. Pabaugintas Valavičius nu-
sileido ir pridėjo dokumento galioji-
mui reikalingą antspaudą. O Zig-
mantas Augustas buvo pasilikęs lū-
kuriuoti. Jis nebuvo iš tų, kurie ban-
do kliūtis laužti. Todėl Vilniaus vys-
kupas, sugaišęs keletą metų belauk-
damas, tegalėjo tikėtis vien savo pa-
stangomis įkurdinti pas save jėzui-
tus. Akademijos planas iš pradžių
negalėjo būti įvykdytas dėl įvairių
kliūčių. 1570 metų vidurvasaryje bu-
vo įkurta kolegija, o lygiai po dešim-
ties metų jau buvo iškilmingai atida-
ryta Akademija.

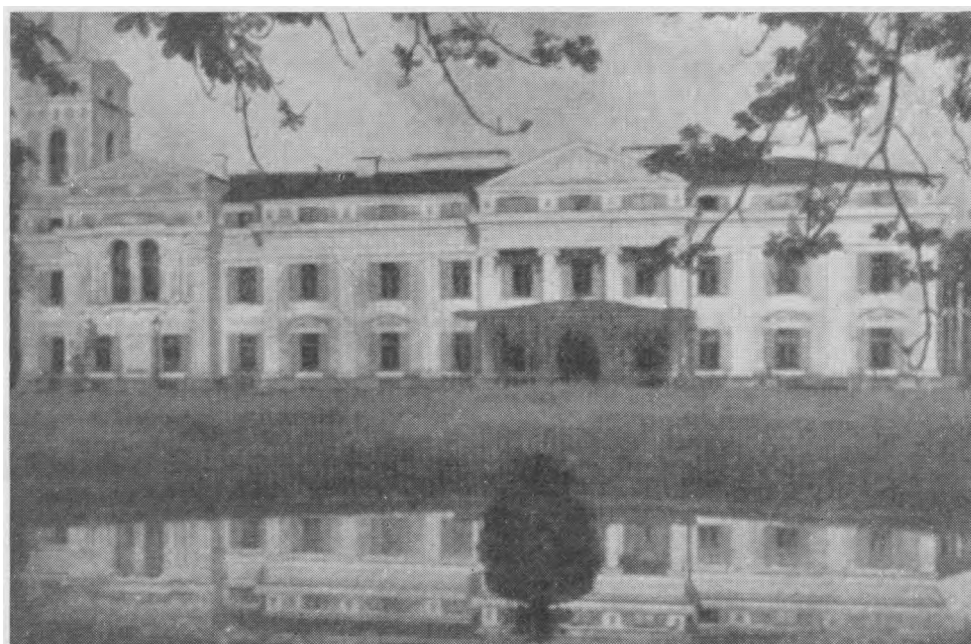
Akademija gimė tame dešimtme-
tyje, kai jėzuitai visomis jėgomis
stengėsi įveikti Lietuvoje dar stiprų
protestantizmą. Vieši disputai nekar-
tą buvo parodę, kad mokslas yra
viena iš svarbiausių priemonių įveik-
ti protestantus. Vadinas, reikėjo pa-
čioje Lietuvoje pakelti mokslą, suor-
ganizuoti teologijos ir filosofijos stu-
dijas. Nors kai kurios įtakingos šei-
mos (Radvilos Juodojo sūnūs, Chod-
kevičiai, Leonas Sapiega ir kiti) jau

buvo sugrįžę į katalikybę, tačiau
daugelis pačių didžiųjų ponų vis dar
tebebuvo kalvinistai. Per mokyklas
buvo galima geriau prieiti ir paimti
į rankas tų didikų ir bajorų jaunimą.
Greitai gyvenimas parodė, kad švie-
timas buvo labai gera priemonė grą-
žinti Lietuvoje katalikybę.

Viena iš priežasčių įsteigti Vilniaus
Akademiją ir buvo bandymas pada-
ryti užtvanką, kad didikų ir bajorų
vaikai mažiau važinėtų į protestan-
tiškus Vakarų universitetus. Tam
tikslui reikėjo sudaryti aukštojo
mokslo sąlygas Lietuvoje.

Nenagrinėdami plačiau šito klau-
simo, žvilgtelėkime tik į Karaliau-
čiaus universitetą. Tik per vieną de-
šimtmetį (1570- 1580), t. y. nuo Kole-
gijos įsteigimo iki Vilniaus Akade-
mijos atidarymo metų, į Karaliau-
čiaus universitetą buvo įstoję 56 stu-
dentai iš Didžiosios Lietuvos Kuni-
gaikštystės. Prie 26 studentų pavardžių
nėra pažymėta jų kilmės vieta.
17 studentų buvo iš įvairių Lietuvos
sričių, po keturis iš Kauno ir Vilniaus,
trys iš Žemaitijos. Vadinas, to meto
sąlygose į Karaliaučių važiuojančių
studentų skaičius nebuvo mažas, be-
veik šeši kasmet. Tokiam praturtėju-
sių miestelėnų ir bajorų nusistatymui
ir buvo pastotas kelias, sudarius stu-
dijavimo galimybes pačioje Lietuvo-
je. Iš tiesų. Akademijoje greitai pra-
dėjo studijuoti šimtai jaunuolių.

Beveik du šimtai metų buvo praė-
ję nuo Vilniaus vyskupijos įkūrimo,
kol čia atsirado sąlygos, nebevaži-
nėjant į Krokuvą ar kitur į Vakarų,
įsigyti aukštą teologinį išsilavinimą.
Žinoma, Akademijos įsteigimas ne iš
karto pašalino amžiną Lietuvos baž-
nyčių bėdą, t. y. kunigų trūkumą.
Užtenka nuo 17-jo amžiaus pradžios
paskaityti kanoniškuosius procesus,
kai buvo parenkami ir skiriami nau-

Verkių Rūmai Vilniuje.

ji vyskupai Lietuvos katalikų diecezijoms, ir pamatai, kad Akademija buvo šviesuolių ir pareigūnų ruošimo įstaiga Didžiajai Lietuvos Kunigaikštijai. Paprastai apklausinėjamieji liudininkai (kunigai ir pasauliečiai pareigūnai) sakosi kandidatą į vyskopus pažįstą iš tų laikų, kai jie drauge mokėsi jėzuitų Akademijoje.

Be abejo, profesorių sąstatas nuo pradžios buvo internacionalus. Jeigu nuo 1922 metų į Lietuvos universitetą turėjo patekti įvairių svetimtaučių profesorių, tai panašiai turėjo būti ir Vilniaus Akademijoje. Juk ir patys pirmieji Vilniun atvykę jėzuitai buvo ispanai, portugalai, austrai, vokiečiai, lenkai. Dėstomoji kalba, žinoma, visą laiką buvo lotynų. Neskaitant žinomos Alberto Vījūko Kojelavičiaus Lietuvos istorijos, Motiejus Kazimiero Sarbievijaus lotyniškos poezijos, dar daug kitokių veika-

lų čia buvo prirašyta lotyniškai ir vis spausdinama Vilniuje iš Nesvyžiaus Radvilų gautoje spaustuvėje. Užtenka tik žvilgtelti į ano meto knygų bibliografiją ir tuoj krinta į akis, koks didelis spaudos centras nuo 16-jo amžiaus galo buvo tapęs Vilnius. Jėzuitams čia reikėjo daug kovoti, daug rašyti ir polemizuoti su protestantais, kurie Vilniuje savo geroje spaustuvėse leido daug antikatalikiškų raštų.

Visi jėzuitų žinomi rašytojai, kurie yra rašę knygų lietuviškai, pradedant Širvydu, Jaknavičium, Šrubausku ir baigiant Liauksminu, Žebrausku ir eile kitų, yra ėję mokslus Vilniaus Akademijoje. Lietuvių jėzuitų ėmė vis daugiau atsirasti. Pirmieji jų jau mokėsi Akademijoje, kaip matyti iš jėzuitų katalogų Vilniuje po 1580 metų. Dėstytojų iš jų tarpo atsirado 17-me amžiuje.

Vilniaus Akademija sutiko visokių kliūčių ir nelaimių, kurios lankė kraštą. Kentėjo ji drauge su Vilniumi, kai miestą ištikdavo gaisrai arba priešų okupacijos. Akademija ypač nukentėjo viską naikinančios rusų okupacijos metu (1655). Nors ši mokslo įstaiga ir negalėjo tada išigyti pastovaus tarptautinio garso, bet nuo 16 amžiaus galo joje buvo visokiausių tautybių studentų. Vadinasi, ir studentų sąstatu Akademija nebuvo uždara institucija.

Daug vietos užimtų, norint išskaičiuoti bent žymesnius Akademijs dėstytojus. Jų sąrašus yra davęs savo trijų tomų veikale apie Vilniaus universitetą J. Bielinskis. Pakaks pažymėti, kad Akademija, kaip lotyniškos - katalikiškos kultūros skleidėja Vilniuje, kur kryžiovai ir kovėsi Vakarų ir Rytų kultūrų įtakos, yra suvaidinusi labai didelę rolę. Iš to, kas pasakyta, jau matyti, kad Vilniaus Akademija nebuvo kokia uždara specialistų mokykla. Ji buvo gana tamptai suaugusi su Lietuvos to meto viešu bei visuomeniniu gyvenimu. Pradedant 1604 m. gegužės mėnesio išskilmėmis, kai buvo formaliai atnaujintas šv. Kazimiero kultas, studentai dažnai ruošdavo minėjimus, teatro vaidinimus, rašydavo daug proginės lotyniškos poezijos. Visokie tos rūšies pasireiškimai rišosi su ta aplinkybe, kad 17-me amžiuje barokinį rūbą užsivilkęs Vilnius mėgo ceremonijas ir teatrališkumą. Tai buvo geros priemonės daryti miestiečiams katalikišką propagandą.

Akademija, be abejo, buvo didelis Lietuvos sostinės papuošalas. Ji pulsavo jos gyvenimu. Jeigu mes šandien, išmėtyti po pasaulį, negalime pačioje Akademijs lopšio vietoje jos tinkamai prisiminti, tai vis dėlto

yra labai liūdna konstatuoti, kaip tokie svarbūs sukaktuviniai metai tydomis eina prie galo. Ar nebuvo galima ta proga, suruošiant platesnius Akademijs minėjimus, priminti kam ir lietuvių amžinas teisės į Vilnius? O tokio priminimo reikalą, de-ja, diktuoja pats gyvenimas. Akademijs jubiliejus teikė puikią progą, kurią abiejų kontinentų veiksniai galėjo panaudoti Lietuvos teisėms išryškinti.

Su Vilniumi mums nuolat vaizduotėje atsistoja Geležinis Vilkas, Pilis, Aušros Vartai. Tačiau su Vilniumi taip pat yra neužmirštamai sutapusi 1579 metais įkurtoji jėzuitų Akademija. Konkretų jos vaizdą mums iki šiol tebeduoda išlikusios gražios kiemo arkados, šv. Jono (Akademijs) bažnyčios fasadas. Toji su Vilniumi organiškai suaugusi Akademija davė pradžią aukštajam mokslui Gedinimo mieste.

Zenonas Ivinskis

ŠALTINIAI IR LITERATŪRA: Jėzuitų Archyvas Romoje – Lithuania, tom. 38-42; Polonia, vol. 50. Epistulae Germaniae, vol. 144-158. Vatikano Arch.: Processus Consistorialis, vol. 11, 24, 32, 50, 58, 65, 71, 81, 83. St. Rostowski: Lituanicarum Societatis Jesu Historiarum libri decem, 1877. St. Zaleski: Jezuici w Polsce, tom. IV, 1-4 dal., 1904-5. M. Balinski: Dawna Akademia Wilenska, 1579-1803, Petersburg, 1862. J. Lukaszewicz: Historya szkół w Koronie i Wielkiem Księstwie Litewskim od najdawniejszych czasów aż do roku 1794, t. I-V, Poznań, 1849-51. J. Bielinski: Geneza Akademii Wileńskiej, stp. is Księga Pamiątkowa Uniw. Stf. Batorskiego, I (1922), 1-22 p; H. Barycz: Do genezy Akademii Wileńskiej, Ateneum Wileńskie, t. X (1935), 168-170 p. W. Przyalgowski: Żywoty Biskupów Wileńskich, t. II, Wilno, 1860. St. Bednarski: Upadek i odrodzenie szkół jezuitów w Polsce, Kraków, 1933. K. Avižonis: Švietimas Lietuvoje XVII-jo amž. pirmoje pusėje, Lietuvos Praeitis, t. I, sąsiuv. 2, p. 541-568 (nebaigta), Vilnius (Lituanistikos Inst. Lietuvos istorijos skyrius), 1941. Mykolas Biržiška: 375th Anniversary of Vilnius University, East and West (London, Alliance Publishing Company), Nr. 2 (1954), p. 55-63 (iki šiol vienintelis dėmesio vertas Akademijs paminėjimas).

Ar mokslas priešingas religijai?

Kartais įvairiuose veikaluose skaitome, kad mokslas esąs priešingas religijai, priešingas tikėjimui. Ar tai yra tiesa? Be abejo, kad ne. Jau įvairiomis progomis teko pastebėti, kaip šių laikų gamtos mokslai vis ryškėsiu aiškumu mums parodo tą Bėgalinę Išmintį, kurios padaras yra pasaulis. Religijai nėra jokio pavojaus ar priešingumo iš dabartinio mokslo.

Pažvelgus į apreikštąjį tikėjimą, į krikščionybę, matome, jog ir čia negali būti jokios priešingybės, nes Kristus neskelbė jokios filosofinės sistemos, jokio naujo mokslo. Jis tik kalbėjo apie savo Dangiskąjį Tėvą ir nurodė kelią prie Jo. Apie Dangiskojo Tėvo buvimą, apie pasaulio Sutvėrėjo egzistenciją mums didžiu balsu kalba atomai ir milžiniški žvaigždžių pasauliai, apie Jį ir apie Jo tarsi paliečiamą artimumą mums kalba arba šaukte šaukia kiekvieno gyvūnėlio ir ypač žmogaus stebėtinai organizmo mechanizmas. Juo kas daugiau išvelgia į to mechanizmo stebėtinai išmintingą sutvarkymą, juo apčiuopiamiau jis jaučia Sutvėrėjo artumą.

Savo rytmetines ar vakarines maldas aš dažnai atlieku, važiuodamas tramvajum ar autobusu ir žiūrėdamas į prieš mane sėdintį žmogų. Matydamas žmogų ir žinodamas, koks stebėtinai padaras jis yra, aš tarsi čia pat matau ir to padaro be galo išmintingą ir rūpestingą Inžinierių. Turint atviras akis, religija nėra koks nors abejotinas ar nerealus dalykas, ji yra nemažiau tikras dalykas už tą žmogų, kurs stovi prieš mane. O tą kelią į Dangiskąjį Tėvą, tą moralę, kurią skelbė Kristus, pripažįsta visi geros valios žmonės. Tad klausimas,

kokiu būdu galėjo susidaryti ta pasaka apie priešingumą tarp mokslo ir religijos?

Toji pasaka turi savo šaknis istoriniuose nesusipratimuose. Krikščionybės priešai pradeda savo įrodinėjimus to tariamojo priešingumo, nurodydami į Koperniką, Galilėjų, Gjordano Bruno ir kitus gamtininkus, kurie buvo teologų persekiojami. Bet nereikia manyti, kad pavieniai teologai arba net ir jų komisijos yra tas pat, kas krikščionybė ar pasaulio Išganytojo mokslas. Yra didelė nelaimė, kad nuo XIII šimtmečio daugelis teologų pasisavino graikų pagoniskojo filosofo Aristotelio nuomonės. Kai kurios Aristotelio pažiūros tikrai yra priešingos dabartiniam mokslui. Paprasti žmonės neatskiria, kurios teologų nuomonės priklauso krikščionybei ir kurios yra paimtos iš Aristotelio. Teologų nusižengimus prieš mokslo dvasią paprasti žmonės įrašo į krikščionybės sąskaitą, bet tikrumoje šias nuodėmes reikia priskirti aristotelizmui.

Pažiūrėkime, kaip įvairių teologų galvose susidarė šis mišinys tarp dieviškojo Kristaus mokslo ir Aristotelio nuomonių. Renesanso laikais krikščioniškosios tautos pradėjo apsvaigti, besigėrėdamas senoviškomis pažiūromis ir pagonišku gyvenimo supratimu. Krikščionių pasaulyje pasireiškė didelis grįžimas į natūralizmą, buvo nukreiptas žvilgsnis nuo dangaus ir atkreiptas į žemę. Tas atsigręžimas į natūralizmą taip apėmė žmones, kad tai atsiliepė net į Kristaus ir Marijos vaizdavimo būdą. Aišku, kad ir filosofų galvojimas nusilenkė senoviniam graikų galvojimui, o ypač jų filosofui Aris-

toteliui. Ne visi teologai ir net ne visi popiežiai šiame klausime buvo vienos nuomonės: vieni smerkė, kiti gynė aristotelizmą. Tomistai (domininkonai) laikėsi Aristotelio mokslo, o skotistai (pranciškonai) ir suareziečiai (jėzuitai) su kai kuriomis jo mintimis nesutiko. Užtat negalima sakyti, kad visi teologai būtų nusidėję prieš naujųjų laikų mokslo dvasią.

Vokiečių jėzuitas Jonas Mueller parašė knygą apie Koperniko ir Galilėjaus bylą, patiekdamas ir tos bylos dokumentus. Toje knygoje jis sako, kad profesoriai, Aristotelio sekėjai, negalėjo pakęsti, kad Galilėjus savo moksliniais atradimais griovė jų taip mėgstamas Aristotelio pažiūras. Jie apskundė Galilėjų popiežiui. Tam reikalui ištirti popiežius paskyrė komisiją iš 20 teologų, kurioje buvo 11 dominikonų, t. y. Aristotelio sekėjų – tomistų. Apie begimstantį modernųjį mokslą ši komisija savo sprendimą suėmė į keletą tezių, iš kurių tik vienoje paminima, kad šitas tą, visos kitos tezės Galilėjų kaltina tuo, kad jis prieštaraujas "sveikai Aristotelio filosofijai".

Didžioji ispanų enciklopedija taip apie šį dalyką rašo: "Santo Oficio vienuolikos kvalifikuotų teisėjų lūpmis 1616 m. vasario mėnesį mokslas apie žemės judėjimą buvo paskelbtas esąs gimęs neišmanėlių galvose ir esąs absurdiškas, žiūrint filosofišku žvilgsniu, ir dalinai eretiškas. Dėl to kovo mėn. 5 d. buvo pasmerkta Koperniko knyga, ir tik 1835 m. buvo išbrauktas iš indekso uždraudimas tų knygų, kuriose Galilėjus aiškino ir gynė Koperniko mokslą."

M. de Wulf savo knygoje "Histoire de la Philosophie Medievale", Louvain, 1912, rašo, kad dar XVII šimtmečio gale būta teologijos profeso-

rių, kurie savo vadovėliuose Koperniko teoriją vadino absurdiška. Panašiai ir 1946 m. išėjo iš spaudos to misto Hugono knyga, kurioje tvirtinama, kad dabartinis mokslas nusi-grėžia nuo atomizmo, nors jau 1945 m. Japonija buvo nugalėta atominėmis bombomis. Taigi, tikrai šitie žmonės išauklėjo savo akis kad nematytų, bet dėl to yra kaltas Aristotelis, o ne Kristus.

Žinomas prancūzų astronomas ir teologas Th. Moreaux rašo, kad jeigu Galilėjaus teisėjai daugiau būtų skaitę Šv. Raštą negu Aristotelį, tai būtų suradę eilę išsireiškimų, kurie patvirtino Koperniko teoriją. Jis nurodo ir atitinkamas Šv. Rašto vietas. Taigi, yra klaidingas tas minėtos teisėjų komisijos tvirtinimas, kad ši teorija esanti "dalinai formaliai eretiška".

Jau minėtasis M. de Wulf kalba apie įvairias kai kurių autoritetinių žmonių pastangas jėga priversti priimti Aristotelio mokslą, pvz., Prancūzijos karalius 1671 m. bandė įstatymų galia padaryti Aristotelio filosofiją privaloma. Panašūs bandymai jėga primesti Aristotelio pažiūras patiekdavo vis daugiau medžiagos tai pasakai, kad religija esanti priešinga mokslui. Bet atrodo, kad neužilgo turės nutilti tas aristotelikų priešingumas dabartiniam mokslui. Popiežius nekartą yra pareiškęs pageidavimą, kad teologai įsigytų dabartinio mokslo ne mažiau už pasauliečius.

Esama rašytojų, kurie tvirtina, kad Senojo Testamento Šv. Raštas esąs priešingas mokslui. Pažiūrėkime trupučiuką, ar tai tiesa. Šv. Rašte skaitome, jog tūkstantis mūsų metų Dievo akyse yra tarsi viena diena. Žmogaus matai nėra tie patys kaip Dievo matai. Kantas mėgdavo sakyti, kad jį stebina du dalykai: žvaigždėtas

“Laiškų Lietuviams” Redakcijos ir Administracijos būstinė.

dangus virš jo galvos ir moralinis įstatymas jo viduje. Aš norėčiau pridėti, kad mane labiausiai stebina Dievo visur parodomas savo tvarinių laisvės respektavimas. Dievas turėjo pakankamai laiko milijonus metų žiūrėti, kaip yra paruošiamos sąlygos to tvarinio gyvenimui, kuris turi būti Jo atspindžiu, panašiausiai į Jį iš visų šio matomojo pasaulio tvarinių. Jis leidžia veikti jėgoms ir realizuoti planui, kurį Jis nuo amžių yra pramatus. Panašiu būdu ir Apreiškime Jis pilnai panaudoja žmogaus natūralius sugebėjimus, švelniai kreipdamas protą tų rašytojų, kurie buvo kaip priemonė šiam Apreiškimui pasireikšti.

Kaip gamtoje Dievas yra tarsi pasislėpęs, panašiai Jis pasislepia ir už labai žmogiškų bei silpnų tiesioginių Šv. Rašto rašytojų priemonių. Ir šitas Dievo pasislėpimas Apreiškime gal kartais yra dar akivaizdesnis, nes fizinės jėgos, būdamos griežtai determinuotos, duoda mums galimybes tikriau skaityti Jo mintis, o į Apreiškimo rašto sudarymą įeina du beveik nedeterminuojami dalykai: au-

toriaus laisva valia ir žmogiškoji kalba, turinti labai menką tikslumą ir labai nepastovi. Jeigu tai atsiminsime, tai nesistebėsime, skaitydami raštus pagamintus žmonių, kurių kultūra ir mintijimo bei išsireiškimo būdas yra labai skirtingi nuo mūsų dienų. Be to, reikia atsiminti, kad svarbiausias Apreiškimo tikslas yra patiekti mums pagrindinius tikėjimo dalykus. Dievui nebuvo reikalo apreikšti mums jokių mokslo žinių, nes Jis aprūpino kiekvieno tvarinio prigimtį visu tuo, kas jam reikalinga. Mokslui išigyti žmogus yra apdovanojamas pakankamai galingu protu. Jeigu kartais randame Biblijoje tokių dalykų, kurie tartum nori pamokyti mus kokių nors natūralių dalykų, turime žiūrėti į juos kaip į apreikštus, tačiau įvilktus į formules, atitinkusias anų laikų liaudies ir paties rašytojo pažiūras.

Žmonės, kurie nedaug galvoja, yra labai nepatenkinti, kai randa Biblijoje stebuklą aprašymus. Bet kas gi yra stebuklas? Jau matėme, kad gamtoje viskas labai griežtai determinuota. Materialistai iš to padaro

išvadą, kad stebuklai yra negalimi. Štai inžinierius pagamina lėktuvą, kurs gali būti valdomas ne tik lakūno, bet taip pat ir tam tikro automato – roboto. Lakūnas gali nustatyti lėktuvo kryptį ir paskui įjungti minėtą automata, kad jis palaikytų lakūno nustatytą liniją. Lėktuvo judėjimas bus griežtai determinuotas kovos tarp mašinerijos jėgų ir oro pasipriešinimo. Tačiau šita determinacija nekliudo lakūnui bet kuriuo momentu, pagal savo nuožiūrą, pakeisti lėktuvo kryptį. Jeigu net girtas šoferis sugeba vairuoti savo mašiną, kaip galima manyti, kad pasaulio Sutvėrėjui galėtų pritrūkti sugebėjimo kreipti savo tvarinius Jam patinkama kryptimi?

Oro dalelių skrajėjimas mūsų kambarėje taip pat yra labai griežtai determinuotas čia veikiančių fizinių jėgų. Bet štai man į galvą ateina kokio nors mintis, aš noriu ją išreikšti, aš kalbu, t. y., aš pakeičiu oro dalelių determinaciją – aš padarau mažą "stebuklą". O Dievo stebuklai tai ir yra Jo kalba. Materialistai, norėdami pašiepti katalikus, sako, kad stebuklas yra mylimiausias religijos vaikas. Taip, kaip vaikui yra brangus kiekvienas žodis, kurs išeina iš jo mylimos motinos burnos, taip lygiai ir tikrai religingam žmogui yra brangus kiekvienas žodis, kurs paeina iš jo dangiškojo Tėvo, t. y., kiekvienas stebuklas.

Man visada atrodo abejotinas religingumas tų žmonių, kurie užsispyrę stengiasi nepripažinti aiškiai stebuklingų faktų, nenori matyti juose Dievo pasireiškimo mums suprantamu būdu. Tokie žmonės yra labai kritiškai dieviškuose dalykuose, o be mažiausios kritikos priima Aristotelio nepagrįstas pažiūras.

NE VIEN AMŽIUS KALTAS

Mieloji Ponia Pranciška!

Parašėte: "Mano vyras neatskleidė man savo sielos, nė nebandė suprasti manęs, nė įeiti į mano sielos pasaulį. Aš buvau jam tik kūnas, tartum jo nuosavybė, kuria jis tarėsi galys naudotis, kaip ir kada tinkamas". Ir net "iškoliojęs, iškoneveikęs ir išplūdęs nešvankiausiais žodžiais, reikalauja meilės". Šios Jūsų eilutės yra labai charakteringos. Jos parodo, kad Jūsų aprašytojo vyro elgesio negalima pilnai išaiškinti amžiaus permainos įtaka. Jos pastato Jūsų vyrą į eiles tų, kuriems moteris visada buvo ir bus tik žaisliukas savo malonumui ir todėl tik tiek įdomi ir tik tiek gera, kiek ji įstengia patenkinti visus, nors ir nežmoniškiausius prasimanymus. Moters širdžiai, asmenybei, jos sielos idealams ir kilnesniems polėkiams jie yra visai

Mokslas ne tik nėra priešingas religijai, bet yra labai gera priemonė atidaryti žmogaus akis dieviškiems dalykams. Pasteur sakydavo, kad jis yra religingas kaip bretonas, nes jis šį tą žino. Bet jeigu jis žinotų dar daugiau, tai jo religingumas ir pamaldumas būtų toks kaip bretonės.

Dr. J. Mačernis

akli ir kurti. Vienas toks, Chrizo problemos diskusijų metu, dėkojo man už priminimą ir pabrėžimą žmonoms moterystės pareigų, nes, girdi, "didžioji vyrų dauguma žiūrime į moterį tik per miegamojo duris", ir jei čia ji nėra klusni, tai nėra gyvenimo, tai ir skyla šeimos. Turiu po ranka gan daug laiškų, su tokiais pat moterų nusiskundimais, kaip Jūsų. Tad jeigu ir ne didžioji dauguma, vis dėlto yra nemažas skaičius vyrų su žemomis pažiūromis į moterį, kaip Jūsų.

Geroką porciją atsakomybės už tokių pažiūrų susidarymą tenka priskirti pačioms moterims ir mergaitėms. Per daug jų yra vėjais paleidę Marijos įkūnytąją krikščioniškos moters idealą ir nuėję Hollywoodo "žvaigždžių keliais" – žavėti vyrus visai demonstruojamomis kūno formomis. Per daug jų nebeturi akies nė širdies skaisčios mergystės grožiui ir garbei ir stačiai galvotrukčiais skubinas jos nusikratyti. O jei vaikinai nebuvo mergaitės pratinamas pagerbti joje dvasinį pasaulį ir tai, kas yra jos brangiausias turtas, nėra ko stebėtis, kai vėliau moterystėje vyras neranda žmonėje nieko įdomesnio ir vertingesnio už kūną. Aiškus ir nepalaužiamas mergaičių nusistatymas už nepalietą mergystę prieš moterystę išauklėjo vyrą pagerbti savo žmoną ir moterystėje. Ne tik veiksmus, bet ir nedoras mintis draudžias šeštasis Dievo įsakymas, jei būtų jo nuoširdžiai laikomasi, garantuotų žymią laimės dalį vedybiniame gyvenime. Deja, šiandien viešoji opinija tik šaiposi iš tokio "negyvenimiško" įsakymo, geru jį pripažįsta gal tik nenormaliesiems, o "normalūs vyrai ir moterys" turį vadovautis tik savo instinktais. Šitokia galvosena, skleidžiama žurnalų, kino, daugelio universitetų profesorių

ir "auklėtojų", davė mūsų laikams vyrų (ir moterų), kurių gyvenimo idealas ir garbinamasis dievas yra lytinis malonumas, kaip alkoholikui butelis. Aišku, kai tokių nuotaikų vyrą užklumpa gyvenimo permaina, viską dar pablogina.

Nieko Jums, Ponia, nepadės vaitoti: "Jei būčiau anksčiau žinojus..." Padėtų, ir labai padėtų mergaitėms prieš vestuves ištirti busimojo vyro idealų pasaulį ir jo pažiūras į moterį. Jūsų laiškas ir šis mano atsakymas galėtų atverti akis tiems, kurie nori matyti ir žinoti, į ką kreipti dėmesį, besirengiant moterystėn. Jums gi reikia gyventi su klaidingos, gal net iškrypusios, galvosenos bei jausmų žmogumi. Jums rūpi, kaip dabar, balon įpuolus, "skirti meilės ir aistros sąvokas, kas galima, kas negalima, jei žmogus nori likti dar žmogumi."

Aistra ir meilė

Aistros yra šie požymiai: ji yra fizinis geismas, toks pat, kaip ir gyvuliuose. Aistra veržiasi patenkinti save bet kuria kaina ir visada kito sąskaitom. Todėl ji yra žemas dalykas, netinkamas diktuoti protingam žmogui. Aistra niekada nėra pasotinama. Juo labiau stengiamasi ją patenkinti, juo ji stiprėja, juo labiau šėlsta, kaip tėvų lepinamas vaikas, iki virsta tikru tironu. Kaip gėrimo, taip ir lyties nevaldoma aistra žlugdo asmenybę ir fiziniai ir dvasiniai. Aistra užmuša ir tikrąją meilę.

Meilė yra gili, kilni ir patvari emocija, apimanti vienas kitam patinkantį vyrą ir moterį. Meilė pagauna jų mintis ir širdis. Ji trokšta didžiausio labo pamylėtajam asmeniui ir dėl to jo labo yra pasirengus viską paaukoti. Meilė negalvoja apie save, o vien tik apie mylimąjį ir jo laimę.

Žinoma, meilė pasinaudoja aistra, kaip yra Kūrėjo pramatyta. Aistra gi meilę gesina. Kartkartėmis vaikinai ir ypač mergaitės yra prisipažinę, jog jau net pirmieji bandymai pataikauti aistros reikalavimams staiga sumažino meilę. O jei kam teko įpulti į sunkią nuodėmę, neva meilės vardu, tas tuojau pajuto, kaip sunku paskui tą patį asmenį taip nuoširdžiai mylėti, kaip prieš nusidedant. Meilė visada pagerbia tai, kas mylimajam yra švenčiausio, brangiausio, kilniausio. Aistrai pagarba ir kilnumas nežinomi.

Kaip gyventi su aistros pavergtu žmogumi?

1. Negalima ir būtų neprotinga atsisakyti viso to, kas normaliose santuokose yra leistina. Bet jei žmonai kai kurie vyro reikalavimai atrodo nenormalūs, negarbingi, pažeminą jos asmenybę, ne tik galima, bet ir reikia pasipriešinti. Kad kartais vyras nebūtų nekaltai įtariamas nenormalumu, reiktų tokiais atvejais pasitarti ar su tikinčiu gydytoju, ar su savo dvasios vadu (nuodėmklausiu).

2. Pasipriešinimas iškrypusios aistros užmačioms sukels pyktį, neapykantą, pagiežą, įtarinėjimus. Tikinti katalikė žmona jokių būdu neatsimokės vyrui "tuo pačiu saiku". Ji tyliai kentės ir laikysis savo nuodėmklausio patvirtintos linijos. Ji melsis, eis Sakramentų, ieškodama ne tik sau jėgų panešti sunkų gyvenimo kryžių, bet ir prašydama savo vyrui malonės šviesos suprasti savo elgesio iškrypimus ir noro bei drąsos susitvarkyti.

3. Ne visada perdidelis aistringumas yra nuodėmingo ištvirtimo požymis. Gali būti apsigimimas, gali būti liguistumo ženklas. Medicinai yra žinoma ilga eilė lytinio gyveni-

mo nenormalumų, iškrypimų. Tokiais atvejais ir geriausiai valiai yra labai sunku apvaldyti aistros siautėjimus. Tokiais atvejais žmona neturėtų pasmerkti ir paniekinti savo vyro, bet kiek įmanydama stengtis jam padėti. Gero, sąžiningo gydytojo patarimai ir žmonai ir vyrui gali tapti būtinai reikalingi, ir nereiktų gėdytis su juo pasitarti.

4. Kiekviena įsisenėjusi liga ir įprotis yra sunkiau pagydomi. Tad nelaukti iki "savaime viskas išsilygins!" Tartis pradžioje sunkumų.

5. Būtinai įtraukti religinį momentą! Kristaus religijos pagrindinis uždavinys yra nuodėmės ir aistros sugyvuotiną žmogų vėl sudievinėti. Išganyti žmogų reiškia padėti įveikti nuodėmės ir aistros sugadintą ir susilpnintą prigimtį. Tai reikalauja pastangų, kovos su savimi, savęs išsižadėjimo, gyvo tikėjimo bei pasitikėjimo, jog su Dievo pagalba yra galima laimėti. Nekaltajai pusei tenka neretai ir nemažai pakentėti. Bet kai kenčiama už Kristaus paliktuosius idealus, kai kenčiama padėti silpnam vyrui išgelbėti ir savo žmogiškumą ir net sielą nuo amžinojo bankroto, tai kenčiantysis nesijaučia nelaimingas, nė nenusimena, o ima pajusti net džiaugsmo. Ir kodėl ne? Juk jis dalyvauja Kristaus atperkamojoje kančioje, dalyvauja Jo meilėje, o Jis savo bendradarbių niekada neapleidžia.

Todėl ir manau. Ponia, nemeskite savo vyro. Neatsimokėkite jam pik-tumu už patiriamus pažeminimus. Kiek galite, nepasiduokite negarbingiems, nežmoniškiems, iškrypusiems jo reikalavimams. Ką teks iškentėti, neįstengiant jo suvaldyti, tai Jums jokių būdu nebus nuodėmės. Nors retkarčiais bandykite padėti jam su-

KLAUSIMAI JAUNIMUI

Dažnai šiame laikraštyje mes atsakome į jaunimo, šeimyninio gyvenimo ir kitus įvairiausių rūpimus klausimus. Bet kartais gal būtų dar naudingiau ir įdomiau, jeigu patys skaitytojai stengtųsi vienas kitam į tuos klausimus atsakyti. Šį metodą jau taip pat vieną kitą kartą esame vartoję. Atsakymų, žinoma, visuomet ateina, bet labai maža. Gal būt, daugelis skaitytojų rimtai į tokį klausimą nežiūri, mano, kad tai yra tik savos rūšies žaidimas. Kiti gal ir supranta, kad būtų gera ką nors atsakyti, bet neprisirengia.

prasti, jog padoriam, normaliam žmogui ne viskas dera, ne viskas leidžiama. Gal tik šimtąjį kartą tai pakartojus, jis tesupras, gal tūkstantį. Bet juk "lašas po lašo ir akmenį pratašo!" Ypač jei tie lašai turi maldos ir Dievo meilės priemaišų.

Pagaliau negalite būti tikra, jog kai kurie nežmoniškieji vyro reikalavimai būtų jam nuodėmė! Jei jo protas savo elgesyje niekaip nežiūri blogo, jei jo aistros yra tokios galingos, kad visai suparaližuoja valią, kad nė "nebežino, ką daręs", tai Viešpats jam bus tikrai gailestingesnis, negu

Kiekvienas žmogus turėtų stengtis ne tik sau naudos ieškoti, bet ir kitiems, kiek galima, padėti. Taigi, būtų labai naudinga vieni su kitais pasidalinti savo žiniomis, savo patirtimi, savo nuomonėmis. Jaunimas mėgsta parodyti iniciatyvos, mėgsta pareikšti savo nuomonę, nori kitiems būti naudingų. Todėl į jaunimą ir kreipiamės su keletu visiems įdomių klausimų. Už atsakymus bus dėkinga ne tik redakcija, bet ir skaitytojai. Geriausius ir įdomiausius atsakymus ateinančiuose numeriuose spausdinsime. Be abejo, kad į šiuos klausimus gali atsakyti ne tik jaunimas, bet ir suaugusieji. Būtų mums kaip tik naudinga matyti, kaip tuos pačius klausimus sprendžia jaunimas ir kaip suaugusieji. Štai keli klausimai:

1. Koks skirtumas tarp amerikiečių (arba ir kitų šalių) ir lietuvių berniukų ir mergaičių? Ar galima mums ko nors iš amerikiečių pasimokyti? Kuo mūsų šalis geresnė ir kuo blogesnė už amerikiečius? Ar jaunimas turėtų stengtis su kitataučiais draugauti, ar vengti su jais susitikti?

mes būtumėm linkę manyti! O kartais vyru besiskundžianti moteris tiek maža teismano apie moterystės gyvenimo reikalus, kad ir visai nekaltus dalykus laiko nuodėmėmis ir be jokio reikalo kankinasi ir smerkia savo vyrą. Laikraščiuose ir laiškuose tokių dalykų išaiškinti negalima. Todėl dar kartą pabrėžiu, kaip svarbu yra asmeniškai pasitarti su gydytoju ir nuodėmklausiu.

Prašau Viešpatį suteikti Jums savo paguodos ir ištvermės padėti aistrų kankinamam vyrui rasti pusiausvyrą.

Kunigas Jonas

2. Ar pateisini tuos, kurie sukuria mišrias šeimas (pvz., lietuvius su sve-timtaute, katalikas su nekatalike)? Jeigu manai, kad tai yra blogas reiškiny-s, kaip nuo jo būtų galima mūsų jaunimą apsaugoti?

3. Kurios jaunimo organizacijos da-bar mums yra geriausios ir naudin-giausios? Ko jose trūksta, ko būtų galima pageidauti? Gal manai, kad reikėtų kokios nors naujos organi-zacijos? Dėl ko daug jaunimo nepri-klauso jokiai organizacijai? Koks yra skirtumas tarp organizuoto ir neorga-nizuoto jaunimo?

4. Ar moteris yra religingesnė ir pamaldesnė už vyrą? Jei taip, tai nuo ko tas priklauso?

5. Kokiame amžiuje žmogaus reli-gingumas yra intensyviausias?

Šie du paskutiniai klausimai yra taikomi ne tik jaunimui, bet ypač suaugusiems. Dar noriu pridėti nese-niai gautą vieno jaunuolio klausimą.

Būtų malonu, kad ir į jį atsakytų pats jaunimas. Štai ką tas jaunuolis rašo:

"Esu 20 metų jaunuolis. Jau treji metai draugauju su 18 metų mer-gaite. Kartais tenka susitikti ir su ki-tomis, bet visados galvoju tik apie ją. Kiekvieną rytą ir vakarą su ja esu savo maldose. Dažnai einu Šv. Komunijos, ir tada būnu su ja savo mintyse. Noriu, kad ją Dievas globo-tų, kad ji būtų tokia, kokios Jis nori. Norėčiau prisipažinti, kad ją myliu, bet vis bijau. Jaučiuosi jos nevertas. Nuolat apie ją galvoju, ir ji man yra lyg angelas sargas. Apie ją pagal-vojęs, lengvai nugaliu visokias pa-gundas, nes aš noriu išlikti toks, ko-kio ji nori. Tad patarkite, ką daryti, ar jai prisipažinti?

Atsakymo laukias *Algis*".

Tad laukiame atsakymų. Nebūtina atsakyti į visus klausimus. Galite pa-sirinkti tokius, kurie jums labiau prie-širdies. Jums iš anksto dėkingas

Redaktorius.

K a l ė d ū p a s l a p t i s

Audrius nuobodžiai nusižiovauja: ach, tas gyvenimas gyvenimėlis! Geothe's Faustas net sielą pardavė už jaunystės sugrąžinimą, o Audrius nežino, ką su ja ir bedaryti. Jei tėvai neturėtų pinigų ir tektų centą uždirbti sunkiu prakaitu, gal tada gyveni-mas atrodytų vertingesnis. Bet tėvai turtingi, Audrius studijuoja. Vasaros metu prie jūros praleidžia iš paleng-vo slenkančias saulėtas dienas, o žiemą universiteto suolus zulina. Mokslą jis mėgsta, bet tas jam ne-atima laiko — gabus, sako mokyto-jai ir rašo penketą. Jis mėgsta sportą, gražias merginas, na ir karts - nuo -karto kortomis sulošti. Bet vis tiek lai-

ko lieka, ir jis eina iš kambario į kambarį, žiūri pro langus, pavarto vieną kitą knygą ir, nieko kito nebe-sugalvodamas, nueina pas draugus. Čia susirenka įdomesnė kompanija, bet paskutiniu laiku Audrius prade-da net neapkęsti jos — tik anekdo-tai, visi vienodai nešvarūs ir nuobo-dūs. O merginos patenkintos juokia-si ir flirtuoja. Ir tada Audrius nusi-spiauna ir išeina. Ach, tas gyveni-mas!

Lauke sninga — baltos, didelės snaigės puola iš pūkuotų debesėlių ir baltu taku nudengia kelią. Audrius eina lėtai, giliai traukdamas į plau-čius gryną orą, užmiršęs pilną dūmų

kambarį. Čia tylu ir švaru, mąsto jis ir jo veidas skaidrėja. Pamatęs užšalusį ledą, jis neiškenčia ir nučiuožia per patį vidurį. Bet ledo būta sliedesnio negu jis galvojo, ir, neišlaikęs lygsvaros, jis pargriūva. "Visai kaip mažas vaikas!" – sako švelnus moteriškas balsas, ir supykęs Audrius pakelia akis. Bet jo pyktis bematant atsileidžia. Šalia jo pasilenkusi stovi mergaitė; rankoje ji laiko Audriaus skrybėlę, "šešiolikinė!" – nusprendžia Audrius atsistojęs, kai ji purto nuo jo sniegą ir pasistiebusi uždeda skrybėlę. Jos rūbai prasti, bet retai tvarkingi. Iš po melsvos skarelės lenda geltonų plaukų kuokštai, ir Audrius galvoja, kad mergaitė graži. "Ačiū, gražuole", sako jis patenkin-tas visu tuo įvykiu. Bet mergaitė išsi-suka iš jo glėbio ir paduoda ranką. "Mano vardas Lena", sako ji šypsodamosi- "Kai antrą kartą pargriūsite, nebebus kam pakelti...", ir moteriš-kai dailiais žingsniukais numina ap-snigtu šaligatviu. Audrius mato pa-mažų tolstantį jos aukštą siluetą tarp baltų snieguolių ir patenkin-tas šyp-sosi – tai bent šešiolikinė!

Praeina savaitė, ir Audrius paste-bi, kad jis pasigenda tos akimirką matytos mergaitės. Ji jam stovi gyva akyse, auksinėmis plaukų garbano-mis, tamsiai mėlynų akių jaunutis kūdikis, ir ausyse vis tebeskamba švelnus atgarsis... "Mano vardas Le-na..." Jis klausinėjo draugų, bet niekas jos nepažino. "Aš turiu ją suras-ti!", sako jis balsu ir išgirsta skambų juoką. "Argi tas kritimas jus taip smarkiai paveikė, kad kalbatės vie-nas?", klausia mergaitė, ir atsisukęs Audrius mato Leną. Ji juokiasi, pa-rodydama baltų dantukų eilutę, ir nuo šalčio paraudę skruostukai pri-mena išnokusius rudens obuolius. "Ar gražu juoktis iš ligoto žmogaus?"

priekaištauja Audrius, ir Lena kaltai nuleidžia akis. Audrius paima ją už parankės ir prašo: "Panele Lena, pe-reitą kartą jūs man padėjote, leiski-te atsidėkoti." Lena galvoja, bet Aud-rius nenusileidžia: "Išgerkite su ma-nimi kavos puoduką, Lena, lauke taip šalta..."

Jiedu užeina į kavinę: čia šilta ir jauku. Senyva padavėja padeda po puodelį kavos, ir Lena užsisako dar bulkutę – "Kad kitą kartą nebe-kviestumėte..." sako ji šypsodamosi, ir Audrius nežino, ar ji šneka tiesą ar juokauja. O ji erzina: "Mudu jau seni pažįstami, Audriau, tik Jūs labai įsivaizdinate – į trečiametės univer-sitete net pažiūrėti nepažiūrėte...", ir matydama nustebusias Audriaus akis, paaiškina: "Taip, aš einu į tą patį universitetą, kur ir Jūs. Tik man dar vieni metai liko, o jūs jau baigia-te. Gyvenu su tėveliais, turiu 21 me-tus ir savo nepakeičiamą nuomonę, ir jei manote, kad man 16 metų, tai turite gerbti moterišką gudrumą, ku-ris mane išmokė paslėpti tikrą amžių ir leidžia ramiai vaidinti Šekspyro Juliją!" Audrius neranda žodžių: taip, jis dabar prisimena ją. Ji vaidino Ro-meo mylimąją universiteto pastaty-toje dramoje, ir visas jaunimas ne-prisiminė įdomesnio ir gražiau suvai-dinto veikalo. Ir Audrius užsispiria, žūt ar būt, nebepaleisti tos mergai-tės!

"Prižadėkite man pirmąją Kalėdų dieną," prašo Audrius, sutikęs ją universitete, o ji šypsosi: "Nežinau, Audriau, reiks pažiūrėti, ką pasakys mano kiti garbintojai..." Bet Audrius nepyksta – ji yra jauna ir išdykusi, o turi sielą tyrą ir mylinčią, ir jis lai-mina tą dieną, kai ją sutiko.

Jos tėvai neturtingi, butelis mažas, baldai prasti. Bet visur reta švara ir tvarkingumas- Čia kiekvienas daik-

tas turi savo vietą ir, rodos, ten ir priklauso, kur stovi. Lena išdykauja po visus kambarius, ir mažas namelis pilnas juoko. Kampe stovi eglutė. Nedidelė, bet papuošta skoningai. Lena, atsisėdusi šalia Audriaus, įkiša savo mažą rankutę į jo vyrišką delną. "Linksmų Kalėdų!" – sako ji, ir Audrius negali atsidžiaugti jos auksiniais plaukais ir ta šventa Kalėdų nuotaika, kuri laiko jį apsupusi. Jis apkabina mergaitę per pečius ir tyliai pritaria jos švelniam balseliui: "Tyliąją naktį..." Ji parodo visas knygas, kurias perka iš savo menkų santaupų, pavaišina savo gardžiais kepsniais, o sutemus uždega žvakutes ir pati skambina jau šimtamečiu pianinu. Bet iš po jos plonų pirščiųkų išplaukia nuostabūs garsai, susipina į Kalėdų giesmę ir mintimis nutraukia Audrių į Betliejaus miestą. "Lena", sako jis, nutilus muzikai, "kitoms Kalėdoms aš nupirksiu tau žiedą – didelį, deimantinį žiedą..." Lena tyli. Susirūpinęs Audrius pakelia jos veiduką ir sutinka dvi tamsias akis. "Kitoms Kalėdoms..." pakartoja ji, "bet nedidelį, ir ne deimantinį... o tik geltono aukso..." Ir Audriaus jauna širdis neatsimena dienos, kuri būtų buvusi laimingesnė.

Jau dešimt metų praėjo nuo tų pirmųjų laimingų Kalėdų. Pasikeitė pasaulis, prabėgo daug veidų, ir gražių ir besišypsančių, ir liūdnų ir nelaimingų. Žiauri karo ranka, išardžiusi ir sugriovusi tiek daug šeimų, neaplenkė ir Audriaus su Lena: ji atėmė jam žmoną pačiame pavasaryje, užmerkusi jos akis amžinuoju miegu. Lena ilsisi Alpių papėdėse, klausydama sraunaus kalnų upelio šnarėjimo pavasarį, o žiemos laiku skambančių varpelių. O Audrius augina dukterį tolimajame Amerikos žemyne. Šis geltonplaukis kūdikis, mėly-

AR IŠPAŽINTIS ATLEIDŽIA BAUSMĘ?

Gerbiamasis Redaktoriau,

Ar tiesa, kad išpažinties sakramentas panaikina nuodėmę ir bausmę už ją? Tokiu būdu už praeitį žmogui neliktų jokios atsakomybės, nes nuodėmės jau išpažintos ir atleistos, atgaila atlikta, tad reiktų rūpintis tik ateityje nenusidėti, o galvoti apie praeitį nebūtų prasmės.

J. M.

nomis motinos akimis ir skardžiu balseliu, yra visas jo gyvenimo tikslas ir džiaugsmas. Ir dažnai, atsisėdęs prie mažos lovelės svetimoje šalyje, Audrius pasakoja apie pasakų laumes iš gimtos šalies, kur gintaro rūmuose gyvena Jūratė su Kastyčiu, kur Eglė, žalčių karalienė, vis linguoja pamiškėje ir verkia savo vyro, kur pikta pamotė skriaudžia Elenytę, ir dvylika brolių, juodvarniais lakstančių, laukia išlaisvinimo valandos.

Už lango krinta snaigės, viduje šviečia Kalėdų eglutė. Mažoji jau senai miega, o Audrius vis dar rymo. Jis galvoja apie tėviškę, apie savo senus žilagalvius tėvus, apie žmoną, ir apie šviesią ateitį, kuri kada nors išauš jo mažajai dukrelei. Ir kai iš nuovargio jo galva nusvyra, ir saldus miegas užlieja akis, jis sapnuoja Leną, glostančią jo tankius plaukus ir besišypsančią: "Linksmų Kalėdų, Audriau... Linksmų Kalėdų..."

Raganėlė

Gerbiamoji Ponia,

Tiesa, kad gerai atlikta išpažintis atleidžia visas nuodėmes, kokios jos bebūtų, bet nebūtinai atleidžia visą bausmę už tas nuodėmes. Užtat ir yra kunigo uždedama tam tikra atgaila, kad penitentas galėtų daugiau ar mažiau už savo nuodėmes atsilyginti. Jei žmogus padaro sunkią nuodėmę, praranda pašvenčiamąjį Dievo malonę. Tada jis tampa Dievo priešu ir praranda teisę į Dangų. Išpažintis jam tą teisę grąžina, jį vėl padaro Dievo draugu ir vaiku, bet žmogui dar gali likti pareiga kokiu nors būdu už tas nuodėmes atsilyginti. Jeigu pilnai neatsilygins šioje žemėje, turės atsilyginti skaistykloje.

Pirmaisiais amžiais, atlikus išpažintį, kunigas duodavo penitentui tokią atgailą, kuria jis galėdavo atsilyginti už visą bausmę. Tos atgailos kartais tęsdavosi keletą metų ir būdavo gana sunkios. Dabar, norint žmonėms palengvinti išpažintį, neduodamos tokios didelės atgailos, užtat, ir atlikus kunigo užduotą atgailą, dar paprastai pasilieka bausmės dalis. Ją žmogus gali atlikti šioje žemėje malda, gerais darbais, įvairiomis atgailomis, kentėjimais ir ypač šv. Mišiomis, nes Mišios yra maloniausia Dievui auka. Jei šioje žemėje jis nespėja atlikti visos bausmės už savo nuodėmes, turės tą bausmę tęsti po mirties skaistykloje.

Kaip žinoti, ar jau atlikai visą bausmę, ar ne? To žmogus negali žinoti, todėl reikia visuomet stengtis daryti gerus darbus, melstis, daryti atgailą. Jeigu jau ir būtų žmogus pilnai atsilyginęs už savo nuodėmes, jo toliau tęsiami geri darbai ir atgaila nebus veltui, bet padės įsigyti daugiau nuopelnų amžinam gyvenimui. Savo gerais darbais ir atgaila žmogus gali taip pat padėti sieloms, esančioms skaistykloje.

AR PRISIPAŽINTI SAVO NEDORYBES?

Gerbiamas Tėve,

Norėčiau paklausti, ar žmogus prieš vestuves turi savo sužieduotiniui pasisakyti savo praėjusio gyvenimo nuodėmes. Kartais manai, kad tas sužieduotinis yra labai geras ir doras, ir tik po vestuvių sužinai, kad jis yra vedęs labai nedorą gyvenimą. Tas gali labai pakenkti sugyvenimui ir vesti prie skyrybų. Taigi, man atrodo, kad būtų daug geriau, jeigu vienas kitam atvirai prisipažintų prieš vestuves. Ar sužieduotiniai nusidėtų, jei savo praėjusias nuodėmes vienas nuo kito slėptų?

Skaitytoja

Mieloji Ponia,

Teisingai sakote, kad būtų geriau prisipažinti, bet negalima to griežtai reikalauti, išskiriant kai kuriuos ypatingus atvejus, kai tylėjimu žmogus gali kitą suklaidinti ir jam padaryti nuostolių, nemalonumų, skausmų. Bendrai, žmogus turi pareigą prisipažinti nusidėjęs tik kunigui išpažinties metu. Kartais jis gali būti morališkai įpareigotas prisipažinti ir civiliniam teisėjui, jeigu, jam neprisipažinus, už jo kaltes būtų nubaustas kitas, visai nekaltas.

Sužieduotiniai vienas kitam turėtų pasisakyti prieš vestuves apie įvairius savo fizinius trūkumus ir apie ligas, ypač užkrečiamas. Tylėti tikrai būtų nusikaltimas, nes galėtų būti padaroma didelė skriauda kitam. Nereikia užsigauti, jei vienas kuris išreikštų pageidavimą abiems nueiti pas daktarą pasitikrinti prieš vestuves. Kartais nė pats žmogus negali žinoti turįs kokią nors ligą ar koki trūkumą. O tokie dalykai gali pas-kui visą šeimyninį gyvenimą padaryti nelaimingą.

Gal būt, pasakysite, kad jeigu sužieduotiniai vienas kitam turi pareigą pasakyti savo fizinius trūkumus, tai dar labiau turėtų pasakyti dvasinius – moralinius trūkumus. Ir taip ir ne. Žinoma, dar yra svarbiau, kad žmogus būtų moraliniai sveikas negu fiziniai. Tačiau, kaip nebūtų reikalinga pasipasakoti, kokiomis fizinėmis ligomis esi pirmiau sirgęs, taip nėra reikalo kalbėti nė apie buvusias moralines "ligas". Gal pirmiau sirgai, bet dabar jau viskas praėjo, ir esi visiškai sveikas. Nuodėmė yra blogas dalykas, bet kai už ją gailimasi ir kai ji būna atleidžiama, kai žmogus pasiryžta daugiau jos nedaryti, jis yra visiškai doras ir garbingas.

Taigi, ne tiek svarbu, kas su žmogumi yra buvę praeityje, svarbiau, koks jis yra dabar. Praeities klaidos gali žmoguje palikti blogus pėdsakus, bet gali kartais jį ir pamokyti. Kruopščiai studijuojant ir tyrinėjant žmogaus praeitį, kartais galima sužinoti ir, koks jis yra dabar, bet kartais galima ir apsirikti. Todėl prieš vestuves yra labai svarbu pažinti žmogų, koks jis yra dabar, koks jis numatomai bus ateityje, šeimyniniame gyvenime.

Žinoma, labai idealiai ir romantiškai apie meilę galvoją jaunuoliai nori ir svajoja surasti tokį, kurs nebūtų jokios klaidos padaręs, kurs nebūtų nieko kito iki šiol mylėjęs, vienu žodžiu – kurs būtų tikras idealas. Jis nori, kad kitas jam būtų toks atviras ir permatomas, kaip skaistus kristalas. Taip, tai yra gražu. Apie tai galima svajoti, to reikia siekti, bet taip pat nereikia užmiršti, kad idealai pilnai niekada nėra pasiekiami. Šiame gyvenime idealo galima tik siekti, galima daugiau ar mažiau prie jo priartėti, bet pilnai jį pasieksi tik kitame gyvenime.

Redaktorius

PASKUTINĖS VOLTAIRE DIENOS

Voltaire mirė 1778 metais, bet iki paskutinių laikų jo mirtis buvo rūpestingai uždengta legendariniu paslaptingo šydo. Gydytojas Tronchin, lydėjęs Voltaire per paskutinius dvidešimt metų, liudija, kad jo pacientas mirė, kankinamas mirtinos baimės. Kai kas tvirtino, kad Voltaire tarnaitė sakiusi, jog jos ponas "miręs, kaip šuo." Ne vienas pamokslininkas skelbė, kad Voltaire, prieš mirtį beviltiškai blaškydamasis, užsivertęs ant galvos naktinį puodą.

Pesimistinio poeto Giacomo Leopardi religingą mirtį ir susitaikinimą su Bažnyčia rūpestingai slėpė jo mecenatas Ranieri. Kas slėpė Voltaire mirtį? Jacques Donvez neseniai paskelbė eilę dokumentų, kuriuos randame "Le Figaro Littéraire". Jie Voltaire mirtį nušvietė nauja šviesa. Kyla klausimas, kodėl Hardy, 4-tą dieną po filosofo mirties, rašė dienoraštyje: "Sakoma, kad Šv. Sulpicijaus bažnyčios vikaras atėjęs pas mirštantį filosofą, bet Voltaire prašęs vikarą leisti jam mirti ramybėje." Kieno paleistus gandus kartojo Hardy? Mirštančio filosofo jis nelankė, jo mirštančio nematė.

Klerikalizmo ir prietarų priešas

Voltaire buvo baigęs Jėzuitų mokyklą Louis-le-Grand. Dėdė abatas

Chateaneut įvedė jį į Ninon de Len-
clos salioną ir Temple libertinų
sluoksnius. Greit pasirodė jo plunks-
nos nepaprastas talentas. Per ilgus
metus Voltaire parašė 6.250 laiškų,
neminint eilės knygų, kur jis puldi-
nėjo L'Intame — Katalikų Bažnyčią,
klerikalizmą ir prietarus liūto įtūži-
mu, panteros vikrumu ir literatinio
genijaus subtilumu. Jis išjuokdinėjo
Senąjį Testamentą, ciniškai iškreip-
damas tekstą ir taktus, šventenybes
maišydamas su vulgariniu purvu.
Krikščionybė jam buvo didžiausia
šlykštė, išniekinusi žmogaus pro-
tą. "Kad žydas, vardu Jėzus", jis ra-
šė, "būtų dievažmogis, tai absurdas.
Kad viename Dievuje galėtų būti trys
Dievai, tai irgi absurdas." Povilas
jam atrodė ilganosis, plikakaktis žy-
das, pasišovęs užkariauti pasaulį.
Norėdamas pasityčioti iš Povilo laiškų,
jis parašė knygą prieš popiežius
ir pavadino "Laisku Romėnams".
Evangelijos jam buvo pasakos ir,
kaip tokios, neprilygo Esopui. Joaną
Arkietę jis vaizdavo prostitutę ir tt.
Priverstas pasitraukti iš Prancūzijos
ir užsitraukęs Prūsijos karaliaus ne-
malonę, Voltaire apsigyveno Ferney,
netoli Ženevos, ir valdė Europą, kaip
intelektualų karalius ir ateizmo po-
piežius.

1778 vasario 4 d. Voltaire, kuriam
tada buvo 84 metai, važiavo atviroje
karietoje į Comedie Francaise teat-
rą, į savo dramos "Irene" premjerą.
Tūkstantinė minia, nemačiusi Vol-
taire 20 metų, klykė iš džiaugsmo.
Karalienė nuogąstavo, kad senelis
filosotas neperšaltų atviroje karieto-
je. Masonai ir enciklopedistai, už-
dangai leidžiantis ant paskutinio
"Irene" veiksmo, šaukė: "Dramos
apoteozė." Bet Voltaire buvo jau pra-
dėjęs vesti sąskaitas su savo sąžine
ir baiminosi, kad nebūtų išmestas

kirminams, kaip vargšė Lecouvreux,
be laidotuvių maršo ir procesijos.

Greit pasirodysiu Dievui

Vasario 20 d. Voltaire atsakė į Šv.
Sulpicijaus vikaro Gaultier laišką:
"Jūsų laiškas. Pone, man atrodo pa-
rašytas teisingas žmogaus, ir man to
užtenka priimti Jūsų apsilankymo
garbę tuo laiku, kuris Jums priimti-
nas. Jums pasakysiu tą patį dalyką,
kurį pasakiau, laimindamas garsaus
ir išmintingo pono Franklin gimina-
tį. Dviem žodžiais: "Dievas ir Lai-
svė"- Visi su manim buvusieji susijau-
dinę verkė. Man džiugu, kad Jūs lai-
kotės tų pačių principų. Turiu 84 me-
tus. Greit pasirodysiu Dievui, kuris
sutvėrė visus pasaulius. Jei turite
man pasakyti ką ypatingo... man bus
garbė ir pareiga Jus priimti, nežiū-
rint skausmų, kurie mane kankina.
Voltaire."

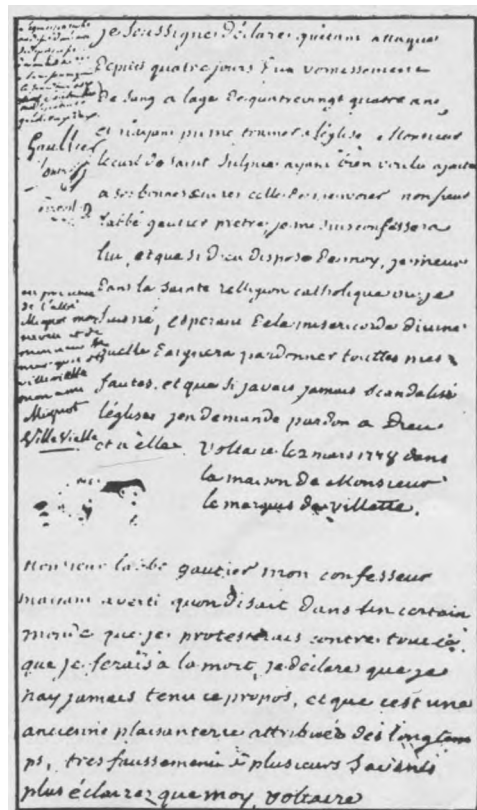
Labai galimas dalykas, kad Gaul-
tier, kuris padėjo Šv. Sulpicijaus kle-
bonui, nesiskubino su vizitu, laiky-
damasis Paryžiaus arkivyskupo de
Beaumont instrukcijų, liečiančių Baž-
nyčios priešą numerį pirmą. Tarp
Donvez surinktų dokumentų randa-
me laiškutį, be datos, rašytą ne Vol-
taire ranka, bet jo vardu, kuriame
ligonis prašo jėzuito ateiti ir išvaduo-
ti jo sielą iš kankinančios baimės.
Tuo laiku Jėzuitų Ordinas buvo pa-
naikintas. Ex-jėzuitas G a u l t i e r
buvo prisiglaudęs Šv. Sulpicijaus
parapijoje. Vasario 26 d. Voltaire
kreipėsi į jį šiais žodžiais: "Pone, Jūs
esate pasižadėjęs ateiti ir manęs iš-
klaudyti. Jei tik galite, prašau pasi-
stengti mane pamatyti."

Vasario 27 d. Gaultier gavo kitą
laišką: "Ponia Denis, pono Voltaire
giminaitė, prašo poną Gaultier ap-
lankyti poną Voltaire."

Tą pačią dieną Paryžiaus Arki-vyskupas rašė Gaultier, sveikindamas jo iniciatyvą ir prašydamas laikyti visą dalyką didelėje paslapyje, kad nenukentėtų ponio Villette, pri-glaudusi Denis ir Voltaire. Sunku pa-sakyti, kiek kartų Gaultier lankėsi pas Voltaire tarp vasario 28 d. ir ko-vo 2 d.

Paryžiaus Tautinėje Bibliotekoje randame Voltaire ranka rašytus žo-džius: "Mirštu, garbindamas Dievą, mylėdamas savo draugus, be neapy-kantos savo priešams ir nekėsdamas prietarų." Šio dokumento negalime laikyti oficialiu Voltaire confiteor, iš-pažįstančiu savo klaidas ir susitai-kančiu su Bažnyčia. Bažnyčios kano-nai reikalauja ne tik moralinio, bet ir juridinio akto iš tų, kurie yra skel-bę mintis ir nuomones, priešingas Evangelijai. Nėra jokios abejonės, kad Voltaire parašė ir juridinį aktą, susitaręs su Gaultier. Jų pasikalbėji-mas buvęs gana ilgas, nes ponio Denis matė reikalą įeiti į ligonio kambarį ir paprašyti Gaultier atsi-žvelgti į Voltaire sveikatos būklę. Dokumentas buvo Voltaire parašytas skrupulingu tikslumu. Pasikvietęs ponį Denis jis paprašė, kad doku-mentą pasirašytų liudininkai, esan-tieji gretimame kambaryje. Štai teks-tas:

"Aš, žemiau pasirašęs, pareiškiu, kad keturias dienas vėmdamas krau-ju, būdamas aštuoniasdešimt keturių metų ir negalėdamas nueiti į baž-nyčią... aš pas jį (Gaultier) atlikau išpažintį, ir kad Dievas manimi pa-sirūpintų, mirštu šventame katalikų tikėjime, kuriame esu gimęs, tikėda-masis dieviškojo gailestingumo, kad jis man teiktųsi atleisti visas mano klaidas, ir jei būčiau papiktinęs Baž-nyčią, prašau Dievo ir jos atleidimo. Voltaire 1778 kovo 2 d.. Markizo de Villette namuose."

Voltaire ranka rašytas testamentas.

Dokumento kairiame šone parašy-ta: "Kunigo Mignot, mano giminai-čio, ir pono markizo de Villevielle, mano draugo, akivaizdoje. Gaultier." Kitoje dokumento pusėje Voltaire pri-rašė: "Ponas kunigas Gaultier, mano nuodėmklausis, pastebėjo, kad tam tikruose sluoksniuose buvo sakoma, jog aš protestuočiau prieš visa tai, ką mirtyje padaryčiau, aš pareiškiu, kad niekada nesu turėjęs tokio pasi-ryžimo, ir kad čia kalbama apie se-ną kvailystę, kuri ilgas laikas klai-dingai priskiriama daugeliui išmin-čių, garsesnių už mane. Voltaire."

Ar dokumentai autentiški?

Argumentavimo būdas, stilius, rank-raštis, be abejo, priklauso Voltaire.

Faktas, kad paskutiniame dokumente Voltaire net du kartu atšaukia savo praeitį, rodo, kad jis buvo aiškiai ir tvirtai apsisprendęs mirti "šventame katalikų tikėjime, kuriame jis buvo gimęs." Jo giminės ir artimieji draugai, lankę jį ligoje ir mirtyje, neturėjo jokios priežasties abejoti Voltaire pasiryžimo ir apsisprendimo nuoširdumu. Tai kaip paaiškinti ilgų metų legendą, kad Voltaire mirė taip, kaip jis gyveno. Jau 1762 spalio 10 d. jis rašė Damilaville: "Manau, kad niekas negali padaryti didesnio įspūdžio už kunigo testamentą, kuris prašo Dievo atleidimo už tai, kad jis apgavęs žmones."

Visi tie, kurie rašė apie Voltaire mirtį, nėra buvę jo mirties ir jo priešmirtinių veiksmų liudininkai. D'Alambert, vienas artimiausių mirusio filosofo draugų, rašė Prūsijos karaliui Fridrikui 1778 liepos 3 d.: "Tas Gaultier, Pone, yra vargšas kunigėlis, kuris – savo iniciatyva ir širdies gerumu – buvo nuėjęs aplankyti Voltaire kelias dienas prieš jo mirtį ir pasiūlęs jam bažnytinius patarnavimus, jei būtų reikalas, kuriuos Voltaire priėmęs." D'Alambert šio fakto neatmeta.

1781 metais pasirodė knygelė, var-du "Voltaire, recueil des particularités curieuses de sa vie et de sa mort – Copie exact du memoire de l'abbé Gaultier présenté a Mgr. l'Archevêque." Anoniminis autorius, norėdamas įrodyti pamaldaus priežodžio tikrumą, kad "koks gyvenimas, tokia ir mirtis", griebiasi ne faktų, bet gandų. Jis pasakoja, kaip masonai darė sunkenybių, kad Gaultier negalėtų aplankyti mirštančio Voltaire ponios de Villette namuose. Girdi, Gaultier, pasiėmęs du liudininkus, nuėjęs pas notarą ir norėjęs patvirtinti Voltaire atsivertimo faktą.

Mes nekreipiame dėmesio į anoniminio autoriaus gandų rinkinį, bet neturime įrodymų, kad Voltaire, pasirašęs testamentinį dokumentą, būtų norėjęs jį pakeisti ar atšaukti. Pastaba antroje minėto dokumento pusėje pabrėžiančiai sako, kad Voltaire niekada netvirtinęs: "Protestuočiau prieš visa tai, ką padaryčiau mirtyje." Ji liudija, kad jis turėjo pilną sąmonę ir sąmoningai norėjo užkirsti kelią abejonėms ir neaiškumams. Nuo vasario 4 d. iki paskutinės ligos Voltaire dalyvavo visoje eilėj pobūvių ir priėmimų, ir niekur nerandame parašyta, kad jis būtų suvaikėjęs, ar jo protas būtų buvęs aptemęs.

Tai kodėl Voltaire draugai ir bendraminčiai, žinodami tikruosius faktus, tylėjo ir toleravo, kad du šimtmečiai tikėtų, jog Ferney karalius ir ateizmo popiežius "miręs, kaip šuo". Čia tenka pastebėti paprastas ir logiškas faktas: jei Voltaire mirė kataliku, tai griūna visa jo filosofinių veikalo vertė, ir apie 90% jo literatūrinės kūrybos nustoja savo prasmės. Bet kas gali paneigti Voltaire parašyto ir pasirašyto dokumento autentiškumą? Numoti ranka ir pasakyti: kunigų išmislas – to neužtenka. Reikia pripažinti, kad jo bendraminčiai, su džiaugsmu priėmę kiekvieną jo žodį, neparodė pagarbos jo valiai, pareikštai mirtyje.

Bet Kristus nesprendžia gyvenimo ir mirties pagal žmogaus logiką. Už kelis tikro gailesčio momentus Jis latrui dangų dovanojo. Jo malonė neaplenkė nė Voltaire. Voltaire mirė, kaip didelis žmogus, nes tik toks turi išminties pamatyti savo klaidą ir turėti drąsos ją atšaukti. Jo raštai daugelį paskandino tragiškos klaidos tvane. Bet jo testamentas skelbs ilgiems amžiams, kad net Voltaire neturėjo drąsos pasirodyti Dangaus Ka-

I š f i l m ų p a s a u l i o

A STAR IS BORN

Ne tik buvę bokso čempionai, bet ir buvusios filmų žvaigždės bando grįžti į veiksmo areną ir atsikovoti prarastą garbės vainiką. Bandė Joe Lois, ir nepavyko. Mėgino Gloria Swanson, ir pasisėkė.

Judy Garland, pradėjusi vaidybinę karjerą būdama vos kelių metų, tapo filmų žvaigžde pačioje jaunystėje. Bet ankstyva garbė, turtinga laisvė, nelaiminga moterystė ir Hollywood'o nepastovumas jos vos nesulaužė. Laimė, kad bandymas nusižudyti (stiklu persipiovė gerklę) nepavyko. Ją susidomėjo Hollywood'o režisierius Sidney Luft ir, pakurstęs artistinę ambiciją, įdiegė jai norą grįžti į filmų pasaulį.

"A Star Is Born" pasirodė pirmą kartą scenoje 1937 metais, laimėjo Academy Award ir daug kartų buvo suvaidinta televizijoje. Poetė Dorothy Parker ir Moss Hart ištaisė senąjį tekstą, išlygino, praturtino. Harold Arlen ir Ira Gershwin davė šešias naujas dainas. James Mason sutiko vaidinti alkoholiką Norman Maine, bet Judy Garland vis bijojo, svyravo, nervino save ir kitus. Todėl filmo sukimas tęsėsi 10 mėnesių ir kainavo 6.000.000 dolerių.

"A Star Is Born" nėra Judy Garland bijografija, bet filme yra nema-

raliaus vestuvėse, neturėdamas vestuvių rūbo. Jo namai, pastatyti ant smėlio, sugriuvo, bet jo gyvenimo laivas spėjo iplaukti į Dievo uostą amžinybės laisvėje, kai mirties audra skandino ir žmones ir laivus.

Bruno Markaitis, S. J.

ža atvejų, primenančių jos karjerą ir tipingus pergyvenimus. Iki šiol ji buvo žinoma, kaip talentinga vaudeville aktorė, šokėja ir dainininkė. Šiame filme matosi, kad ir dramoje ir tragedijoje ji nestokoja išjautimo, gylio ir išraiškos priemonių. Jos veide jau matosi praeities pergyvenimų iškalbingos vagos. Balsas kartais skamba magnetiniu patrauklumu, kartais – išgyventos nevilties šaltu metalu, ir akys patvinsta ne vandens lašais, bet savomis ašaromis.

James Mason savo vaidmenį atlieka be priekaišto, nors yra manančių, kad jis tiek panašus į prisiekusį alkoholiką, kiek Marlene Dietrich – į aštuoniasdešimtę močiutę. Bet, mūsų supratimu, ne kiekvienas alkohikas turi raudoną nosį ir ropoja ant keturių. Pažymėtinas Jack Carson, kaip Hollywood'o propagandos direktorius.

Filmas tęsiasi tris valandas ir dvi minutes, bet turi išpūdingų momentų, kurie ir pakelia ir įspėja. Nors Hollywood pasirodė nelogiškas ir neištikimas filminei meilės sąvokai, bet trągingas filmo galas, psichologiniu požiūriu, atrodo visai galimas, (Cinema-Scope - Warner Bros.)

KING RICHARD AND THE CRUSADERS

Filmas vaizduoja III-jį Kryžiaus karą, kai Anglijos, Prancūzijos ir Vokietijos valdovai, užkariavę Tripolį, Jaffa ir Acre, ruošėsi pulti Jeruzalę. Karui vadovavo anglas Ričardas Liūtaširdis, o garbėtroškos ruošė jam mirtį. Filmas buvo suktas pagal Walter Scott novelę "Talismanas". Istorių duomenų mažoka, todėl veiks-

mas nuriedėjo vaizduotės vieškeliais pagal Arabijos Naktų pasakas.

George Sanders vaidinamas Ričardas Liūtaširdis maža panašus į milžiną karalių, kuriam nebuvo lygaus nei Britų salose, nei Frankų karalystėje. Jis kaudavosi nežmoniška jėga ir narsumu, ir viena proga, kritus jo arkliui, džentelmeniškasis sultonas Saladinas atsiuntė Liūtaširdžiui du nauju žirgu.

Rex Harrison, atsimintinu originalumu ir spalvingu turtingumu, vaizduoja sultoną Saladiną, kaip išmincingą humanitarą, neturintį vargo skirti gera nuo bloga ir nesisavinantį to, kas jam nepriklauso.

Virginia Mayo žiūrovo akių nevargina, bet labiau primena Miss America negu išdidžią ir karališką Plantagenet princesę.

Turint galvoje, kad Kryžiaus karų era labai turtinga nepamirštamų heroizmo ir įvykių retu įdomumu, šis filmas yra neatleistinai blankus fragmentas iš tų laikų, kurie alsavo nežemiška drąsa ir pasiaukojimu aukštiesiems idealams ir ne kartą stebino gobšiomis intrygomis ir klasiniu žmogaus prigimtės ribotumu. (Cinema Scope - Warner Bros-)

THE ADVENTURES OF HAJJI BABA

Šiame filme 20th Century-Fox studija bus surinkusi visas iš seniau užsilikusias Bagdado dekoracijas ir sumetusi į savotišką vinaigrette a la Hollywood. Dimitri Tiomkin, vienas populiariausių Hollywood'o kompozitorių, parašė muziką. Bet šį kartą atrodė, kad muzika parašyta ne filmui, bet filmas muzikai. Ištiesai per filmą girdisi Nat "King" Cole balsas ir pasikartojantys žodžiai "Come to my tent, O my beloved."

John Derek vaidina barzdaskutį Hajji Baba, kuriam, beskutant barzdą ir bemasąžuojant nutukusius sprandus, kyla pasakiškas noras vesti princesę. Veiksmas pasileidžia stačiais netikėtų laiptais, vilkdamas su savim barzdaskutį, princesę, kupranugarių karavanus, haremo merginas, kareivius ir nuostabias dykumų amazones.

Net jauna, energija trykštanti Elaine Stewart, vaidinanti princesę, nuostoja tikėjusi fantastiniu farsu ir nekantriai laukia, kol filmuojančios kameros atsisuks į ją paskutinei scenai.

Nors filmas, sakoma, remiasi rašytojo James Morier plunksna apie XIX-ojo šimtmečio Persiją, bet žiūrovas be vargo pasijus "Tūkstantis ir Vienos Nakties" pasakose.

(Cinema Scope - 20th Century-Fox)

THE DRAGNET

Jack Webb serijinis televizijos filmas didesniame formate. Aktorius režisierius Jack Webb, ištikimasis tikrovės vaizduotojas ir psichologinės fotografijos meistras, parodo policijos detektyvus kasdienėje rutinoje, be nereikalingo brutalumo ir liguistų neapykantos nusikaltėliui, atliekančius savo pareigas blaiviai ir sąžiningai.

Bruno Markaitis, S. J.

BREAD, LOVE AND DREAMS

Itališkas filmas su garsiaisiais artistais Gina Lollobrigida ir Vittorio de Sica. Filmo vertė gal ir yra puičioj šių dviejų artistų vaidyboj. Labai natūraliai atvaizduotas italų gyvenimas, jų charakteris ir papročiai. Yra daug sąmojaus, bet nesuprantantiems italų kalbos angliškai užrašai neįstengia jo atskleisti.

WHITE CHRISTMAS

Šis filmas yra įdomus gerais artistais, gražia vaidyba ir puikiu pastatymu. Irvin Berlin gerai atliko muzikinę dalį. Filmas buvo pagamintas 1942 m. ir vadinosi "Vermont Inn". Dabar jis yra iš naujo pastatytas, vaidinant Vera Ellen, Rosemary Clooney, Bing Crosby, Danny Kaye. Filmas labai tinkamas maloniai laikui praleisti švenčių metu. Jame labai gausu gražių dainų, šokių, muzikos ir vaizdų.

Turinys lengvas. Vaizduojami du kareiviai, kurie, atitarnavę nustatytą laiką kariuomenėje, sugalvoja pradėti vaidinti Broadway. Žinoma, čia neapsieinama ir be dviejų moterų. Kadangi "Baltosios Kalėdos" visus vilioja, jie nusprendžia nuvažiuoti į Vermont, kur tuo metu paprastai esti daug sniego. Čia jie sustoja pas savo buvusį generolą Dean Jagger, kurs yra užėgęs savininkas. Klientų mažai, todėl jis nekaip verčiasi. Lyg tyčia, ir sniego nėra. Prie visų bėdų prisideda ir "bėdos" su merginomis. Bet viskas, kaip ir dažniausiai būna, gerai baigiasi. Filmas palieka gana gerą įspūdį.

BENGAL BRIGADE

Vaizduojamas britų karininkas, kurs, išsiųstas į Indiją, tarnauja kariuomenėje. Jo rolę atlieka Rock Hudson. Jį myli dvi merginos: Vivian ir Latah (Arlene Dahl ir Ursula Thiess). Iškylo ir kita problema, kai vienas karininkas jį neteislingai įskundžia. Nerasdamas kitos išeities, jis turi atsisakyti karininko pareigų ir pasitraukti iš kariuomenės. Yra įveliami ir Indijos gyventojai, kurie sukylo, bet tampa nubausti.

Gražūs gamtos vaizdai ir puikūs rūbai pagerina filmo vertę, tačiau jis nepalieka gilesnio įspūdžio, nes yra

labai panašus į daugelį kitų tos rūšies filmų.

DESIREE

Spalvotas CinemaScope filmas, vaizduojąs pagal Annemarie Selinko novelę Napoleono gyvenimą. Bet visas veiksmas daugiau sukasi apie Desiree Clary (Jean Simmons), pirmąją Napoleono simpatiją. Ji tikrai yra simpatiška ir puikiai atliekanti savo vaidmenį. Napoleonas (Marlon Brando) pasižymi savo diktatoriškais veiksmais, bet vis dėlto atrodo per daug sukarikatūrintas, kad tinkamai atvaizduotų tą didįjį ir nelaimingąjį Prancūzijos imperatorių. Bendrai, filmo lankytojas iš salės išsina truputiuką apsiuvęs, nes tikėjosi kiek daugiau negu iš tikrųjų matė. Vis dėlto reikia pripažinti, kad yra vienas iš geresnių šių dienų filmų.

BLACK WIDOW

Spalvotas CinemaScope filmas, pastatytas 20th Century-Fox. Įdomiai atvaizduojamos dvi moterys: Lottie (Ginger Rogers) ir Nancy (Peggy Ann Garner). Lottie yra smarki ir kovojanti artistė už savo norus, kuriems nėra galo. Nancy, nors yra ambicinga, bet leidžiasi glostoma, kaip kačiukas. Tik apgauta, ji atsibunda. Peter (Van Heflin), jau vyresnio amžiaus žmogus, leidžia Nancy naudotis savo butu dienos metu rašymui, kai jo žmona yra mieste. Lottie, kuri gyvena tuose pačiuose namuose ir turi savo butą, nusprendžia, kad čia jau negerai. Savo nuomonę ji viešai pareiškia ir sukelia daug triukšmo. Kai busimoji rašytoja randama pakarta, kaltė krinta ant Peter. Negana to. Atsiranda ir naujų nelaimių. Bet gale vėl visos problemos lengvai išrišamos, kad žiūrovas net nustebina. Mėgėjams lengvų kriminališkų filmų gali būti įdomu.

R. F.

1954 M. TURINYS

ĮVAIRŪS STRAIPSNIAI

REDAKCIJOS ŽODIS	1
MALONĖS PILNOJI – A. Liuima, S. J.....	2
NENORĖČIAU BŪTI ŠVENTUOJU – A. Tamošaitis, S. J.....	5
PALAIMINTI NESUTEPTOS ŠIRDIES – B. Markaitis, S. J.....	10
BALSAS IŠ TYRŲ – G. S. J.....	25
SKAITYTOJŲ LAIŠKAI SU REDAKCIJOS ATSAKYMAIS	32
MŪSŲ TAUTINIAI TURTAI – J. Daužvardienė	33
MALONĖS PILNOJI (II) – A. Liuima, S. J.....	37
VARGO MOKYKLA – Dr. P. Mačiulis	43
PALMIŲ ŠAKOS IR KRYŽIUS – J. Elijošius, S. J.....	65
MALONĖS PILNOJI (III) – A. Liuima, S. J.....	67
KUNIGAS – J. Vaišnys, S. J.....	76
PALAIMINTI PERSEKIOJAMIEJI – B. Markaitis, S. J.....	79
ŠVENTOJO KARALAIČIO PAVYZDYS – S. Sužiedėlis	82
JIS GYVENO NE SAU – V. Kleiza	85
JĮ LABAI MYLĖJO – J. Elijošius, S. J.....	97
SPAUDOS ATGAVIMO SUKAKTIS – Kun. Dr. A. Juška	99
MALONĖS PILNOJI (IV) – A. Liuima, S. J.....	103
NUTAUTIMO PROBLEMOS – P. Maldeikis	110
TIKINTIEJI – KUNIGAI – A. Tamošaitis, S. J.....	116
MŪSŲ LŪKESČIŲ ŠVYTURYS – Prof. J. Gravrogkas	129
MŪSŲ IŠEIVIJOS UŽDAVINIAI – Dr. O. Labanauskaitė	131
MALONĖS PILNOJI (V) – A. Liuima, S. J.....	137
KRIKŠTASUOLĖS SVEČIAI – Kun. J. Petrėnas	142
LOS ANGELES ARKIVYSKUPO ŽODIS APIE TAUTYBĘ	151
MALONĖS PILNOJI (VI) – A. Liuima, S. J.....	162
ORLEANO MERGELĖ – Jurgis Strazdas	165
LIET. TAUTOS DVASIOS BEIEŠKANT – Kun. V. Bagdanavičius, MIC	167
PASILINKSMINIMŲ MORALĖ – J. Vaišnys, S. J.....	193
ESTETINĖ VERTYBĖ – GROŽIS – Dr. J. Mačernis	194
MALONĖS PILNOJI (VII) – A. Liuima, S. J.....	200
LIAUDIES IR LITURGINIS GIEDOJIMAS LIETUVOJE – Z. Ivinskis	204
LIETUVIŠKOS KNYGOS KELIAS – C. Grincevičius	210
BRAZILIJOS LIETUVIAI – J. Venckus, S. J.....	213
MOKYKLOS VAIDMUO TAUTOS GYVENIME – S. Rudys	225
LITURGINIS GIEDOJIMAS LIETUVOJE – Z. Ivinskis	229
LOGINĖ VERTYBĖ – MINTYS – Dr. J. Mačernis	236
DIEVYBĖS AIDAS ŽMOGUJE – B. Markaitis, S. J.....	257
ETINĖ VERTYBĖ – GĖRIS – Dr. J. Mačernis	261
PIRMOSIOS LIETUVIŠKOS KNYGOS DIDŽ. LIETUVOJE – Z. Ivinskis	268
NUKRITĘ LAPAI – Redaktorius	289
RELIGINĖ VERTYBĖ – ŠVENTUMAS – Dr. J. Mačernis	290
PIRMOSIOS LIETUVIŠKOS KNYGOS DIDŽ. LIETUVOJE – Z. Ivinskis	296
MARIJOS METAMS BAIGIANTIS – Prel. J. Balkūnas	321
MALDA Į MARIJĄ – Kun. A. Lipniūnas	325
VILNIAUS AKADEMIJA IR JOS REIKŠMĖ LIETUVAI – Z. Ivinskis	326
AR MOKSLAS PRIEŠINGAS RELIGIJAI? – Dr. J. Mačernis	332

PRIE ŠEIMOS ŽIDINIO

KAIP BŪTI GERA ŽMONA? – J. Vaišnys, S. J.....	13
PAVYDAS IR NEIŠTIKIMYBĖ – Redaktorius	54
DVYLIKA KLAUSIMŲ VYRAMS – Moteris	90
VAIKŲ AUKLĖJIMAS – A. Suomis	122
DAR KELI ŽMONŲ PASISAKYMAI – J. Vaišnys, S. J.....	124
KAS SUDARO AUKLĖJIMO TURINI? – A. Suomis	145
AR ESU SAVO VYRUI PADĖJUSI BŪTI GERU TĖVU?	149
AR NEERZINU SAVO VYRO?	150
AR MYLI SAVO ARTIMĄ?	150
SEKSUALINIS VAIKŲ AUKLĖJIMAS – E. Diminskienė	172
KŪNINIS VAIKO VYSTYMASIS – A. Suomis	175
MANO TĖVAS – I. V. K.....	177
TU IR AŠ – J. Beleckas, S. J.....	179
LIETAUS LAŠELIS – Raganėlė	215
VAIKO PAKLUSNUMAS – A. Suomis	216
GYVENIMO IR AUKLĖJIMO KLAUSIMAI – D. Augienė	242
ŽIAURUS SMŪGIS NESUTRIUŠKINO – J. J.....	276
KŪNAS IR DVASIA ŠEIMOJE – Pranciška V.....	277
KŪNAS IR DVASIA ŠEIMOJE – Kunigas Jonas	301
MAŽASIS VAGILIUS – A. Suomis	304
NE VIEN AMŽIUS KALTAS – Kunigas Jonas	335

JAUNIMO PASLAPTYS

JAUNOS DIENOS – NEPROTINGOS – J. Vaišnys, S. J.....	16
DAUG DAUG DAINELIŲ, BRANGIOJI SESE – V. A. Mantautas, S. J.....	19
JAUNIMO ORGANIZACIJŲ UŽDAVINIAI – J. Vaišnys, S. J.....	47
KAIP KALBĖTIS TELEFONU – J. Venckus, S. J.....	88
IŠ ABITURIENTO DIENORAŠČIO – Kęstutis	152
LAIŠKAS MOTINAI – Sūnus	154
KĄ PASĖSI, TĄ IR PIAUSI – Raganėlė	155
AR JIE VISI VIENODI? – J. Vaišnys, S. J.....	182
JAUNIMAS IR SPORTAS – J. Vaišnys, S. J.....	221
ANGELAS AR DEMONAS? – J. Vaišnys, S. J.....	246
ATSILIKĖLĖ – Raganėlė	248
SAVĖS NUGALĖJIMAS – J. Vaišnys, S. J.....	279
IŠ MERGAITĖS DIENORAŠČIO – Rūta	307
MANDAGUMO TAISYKLĖS PRIE STALO – J. Venckus, S. J.....	311
LAIMĖ – Raganėlė	314
KLAUSIMAI JAUNIMUI – Redaktorius	338
KALĖDŲ PASLAPTIS – Raganėlė	339

RŪPIMIEJI KLAUSIMAI

KVAKERIAI – J. Venckus, S. I.....	22
SALVATION ARMY – J. Venckus, S. J.....	56
KAIP PRIIMTI KUNIGĄ? – Redaktorius	121
RŪPIMIEJI KLAUSIMAI – Redaktorius	158
BLOGAS ŽMOGUS – AUKLĖTOJAS? – Redaktorius	186
APIE IŠPAŽINTĮ – Redaktorius	187
FAKTU NEPANAIKINSI – J. Kidykas, S. J.....	219
KLAUSIMAI IR ATSAKYMAI – Redaktorius	249
MIŠRI SANTUOKA. UŽDRAUSTA LITERATŪRA. PAGARBA MIRUSIEMS. – Redaktorius	283
AR IŠPAŽINTIS ATLEIDŽIA BAUSMĘ? AR PRISIPAŽINTI? – Redaktorius	341

EILĖRAŠČIAI

DANGAUS PAGUODA – B. Brazdžionis	24
LIETUVOS MARIJA – J. Aug. - Vaičiūnienė	42
PRISIKĖLIMO BELAUKIANT – S. Pipiraitė	98
PARTIZANO MOTINA – D. Mickutė - Mitkienė	136
BIRŽELIO 14-toji – D. Mickutė - Mitkienė	161
KELIONĖ J. Aug. - Vaičiūnienė	275
SŪNUS PALAIDŪNAS – S. Tomarienė	306

FAKTAI IR IDĖJOS

KUNIGŲ - DARBININKŲ JUDĖJIMAS. ŽMOGAUS VERTĖS DIDINGUMAS ir kt. – B. Markaitis, S. J.....	28
BAŽNYTINĖS KALBOS PROBLEMOS – J. Vaišnys, S. J.....	62
ARTURO TOSCANINI PASITRAUKĖ. EINŠTEINĄ GRAUŽIA SĄŽINĖ. HOLLYWOODO TIKĖJIMAS – J. Vaišnys, S. J.....	189
KARMELIČIŲ DIALOGAI – K. Pečkys, S. J.....	251
“PEACEFUL COEXISTENCE”. PROTESTANTAI EVANSTONE. ISTORINIS SPREN- DIMAS – B. Markaitis, S. J.....	315
PASKUTINĖS VOLTAIRE DIENOS – B. Markaitis, S. J.....	343

IŠ FILMŲ PASAULIO

Įvairių filmų ilgesni ar trumpesni aprašymai buvo šiuose numeriuose: 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11.

“Laiškai Lietuviams” leidžiami Tėvų Jėzuitų kas mėnesį, išskyrus liepos-rugpiūčio dvimėnesį. Redaguoja T. Juozas Vaišnys, S. J. Administratorius P. Kleinotas, S. J. Redakcijos ir Administracijos adresas: 5541 S. Paulina St., Chicago 36, 111., USA. Telefonas: HEmlock 4-1677. Spausdinama N. P. Seserų spaustuvėje, Putnam, Conn. Viršelis J. Pilipausko, vinjetės Vl. Vijeikio.

ATSIŪSTA PAMINĖTI

M. Vaitkus. TVANAS. Senovinių amžių apysaka. Nidos Knygų Klubo leidinys nr. 4. Nida Press, 3, Southern Row, London, W. 10. Gt. Britain.

LITUANUS. Lithuanian Academic Youth Bulletin. November, 1954, No. 1. Anglų kalba išleistas Lietuvių Studentų Sąjungos biuletenis. Redakcija: A. V. Dundzila, K. A. Mikėnas, A. Pabarčius, D. J. Valančiūtė, P. V. Vygantas. Adresas: Box 652, Station A, Champaign, 111.

Šiame numeryje rašo: V. S. Žvirzdys, Dr. V. Sruogienė, Kun. M. Vaitkus.

"L. L." AUKOJO:

B. Vaišnoras (Chicago) – \$5.

Po \$3: Kondrotas, B. Graužinis, K. Petreikienė, M. Rimkus, A. Gimbičkas (visi Chicago); Sakavičius (Columbus).

Po \$2: J. Chainauskas, K. Skaisgirys, C. Kazlauskas, S. Tumosa, J. Mikutaitienė (visi Chicago); A. Stankienė (Montreal), J. Brunotas (Boston).

Po \$1: S. Daržinskis, A. Juodka, A. Jasaitytė, J. Kaknevičius, J. Žemaitis, V. Jakubavičius, A. Olšauskas, R. Lingis, K. Ancera-
vičienė, P. Šalčius, A. Barkauskaitė, Z. Jonynienė, O. Romanas, A. Stulpinas, A. Stakėnas, A. Andriukaitytė, A. Kalvaitis, M. Baltrimas, P. Nedzinskas, U. Vaitkevičienė, A. Grybienė, B. Paulikas, A. Spurgis, G. Rudaitytė (visi Chicago); Mot. M. Pranciška (Pittsburgh), V. Blechertas (Cleveland), J. Matisaitytė (Montreal), C. Orentas (Worcester), V. Kamaitis (Millbury), V. Vaičiūnaitė (Montreal), Kun. V. Paulauskas (Thompson), E. Kartkus (Detroit), K. Eimutis (Cleveland), J. Paškauskas (Belleville), P. Alekna (Aurora), P. Skilandžiūnas (Levack), U. Zinkevičius (Montreal), J. Pečkaitis (Baltimore), L. Tarvydas (St. Louis), V. Rajeckienė (Brooklyn), V. Strolis (Gr. Rapids), A. Paukštelienė (East Chicago), I. Anužis (Toronto), L. Klučnikienė (Elizabeth), S. Liepas (Boston), E. Sitka (Seattle), E. Drazdys (Baltimore), Dr. F. V. Kaunas (Cicero), J. Ugintas (Toronto), A. Zablockas (Detroit), A. Vainius (Brooklyn), O. Brizgys (Cleveland), Kun. M. Čyvas (Scotia), M. Barstys (Canada), V. Vitkus (Rochester), P. Bielinis (Cleveland), P. Barčiauskas (Baltimore), A. Žukauskas (Pittsburgh), S. Galinis (Lemont).

Už visas šias aukas, skirtas "L. L." arba tremtiniais Vokietijoje, nuoširdus ačiū.